

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Marina Božič

**Starši kot vir socialne opore istospolno
usmerjenim**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Marina Božič

Mentorica: red. prof. dr. Valentina Hlebec

Somentorica: red. prof. dr. Alenka Švab

**Starši kot vir socialne opore istospolno
usmerjenim**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

Starši kot vir socialne opore istospolno usmerjenim

Magistrsko delo se ukvarja s problemom razkritja istospolne usmerjenosti staršem in zaznavo socialne opore z njihove strani. V pričujočem delu smo najprej predstavili pojme kot so istospolna usmerjenost, homofobija, oblikovanje in razkrivanje istospolne usmerjenosti ter socialna opora s strani staršev. V raziskovalnem delu pa smo na podlagi zbranih podatkov izvedli kvantitativno analizo in testirali zastavljene hipoteze. Mati in oče običajno nista prva katerim se posamezniki razkrijejo, saj je to razkritje eno čustveno bolj napornih, se pa le ti pogosteje razkrijejo materam. Rezultati so pokazali, da posamezniki razkriti pred starši prejema več socialne opore, kot nerazkriti, mati pa je še vedno tista, ki nudi več socialne opore. V povezavi z vero in izobrazbo pri zaznavi socialne opore s strani matere in očeta ni pomembnih razlik, se je pa kot pomemben dejavnik pri zaznavi socialne opore izkazala homofobija pri starših. Bolj homofobni starši tako nudijo manj socialne opore istospolno usmerjenim posameznikom, kot manj homofobni.

Ključne besede: istospolna usmerjenost, homofobija, razkritje, socialna opora.

Parents as social support for homosexual children

The master thesis deals with the issue of coming out as a homosexual to the parents and their social support. Firstly, terms such as homosexual orientation, homophobia, coming out, social support from the parents etc. are discussed in more detail. The empirical part is based on the acquired data and includes a quantitative analysis as well as tests concerning the set up hypothesis. Since coming out as a homosexual is one of the most emotionally challenging steps in someone's life, the parents (mother and father) are usually not the first their children turn to. More often, however, they come out to their mother. The results have shown that individuals who come out to their parents enjoy more social support than those who do not. Moreover, mothers are still more supportive and understanding. When focusing on the parents' religious beliefs and education, there are no relevant differences between mothers and fathers, homophobia on the other hand, turned out to be an important factor when focusing on social support. The more homophobic the parents, the less social support they are providing for homosexual individuals.

Keywords: homosexual orientation, homophobia, coming out, social support.

KAZALO

1	UVOD	7
2	TEORETIČNI DEL.....	9
2.1	ISTOSPOLNA USMERJENOST	9
2.1.1	Homofobija.....	12
2.2	RAZKRITJE ISTOSPOLNE USMERJENOSTI IN SOCIALNA OPORA	14
2.2.1	Definicija razkritja.....	14
2.2.2	Pomen ne-razkritja	17
2.2.3	Razkritje staršem	18
2.2.4	Definicija socialne opore.....	21
2.2.5	Starši kot vir socialne opore istospolno usmerjenim.....	23
2.3	RAZISKAVA O SOCIALNI OPORI S STRANI STARŠEV ISTOSPOLNO USMERJENIM POSAMEZNIKOM	25
2.3.1	Relevantnost, cilji in pomen magistrskega dela	25
2.3.2	Hipoteze	27
2.3.3	Metodologija	29
2.3.3.1	Vzorec	30
2.3.3.2	Vprašalnik	30
3	EMPIRIČNI DEL.....	32
3.1	Rezultati analize	32
3.1.1	Demografija.....	32
3.1.2	Faktorska analiza	34
3.1.1	Testiranje hipotez	39
3.1.1.1	Hipoteza 1	39
3.1.1.2	Hipoteza 2	44
3.1.1.3	Hipoteza 3	45
3.1.1.4	Hipoteza 4	51
3.1.1.5	Druge ugotovitve.....	56
4	ZAKLJUČEK.....	59
5	LITERATURA IN VIRI	61
	PRILOGA A: Anketni vprašalnik Starši kot vir socialne opore istospolno usmerjenim.....	65
	PRILOGA B: Faktorska analiza.....	72

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Spol anketirancev	32
Tabela 3.2: Starost anketirancev	32
Tabela 3.3: Najvišja dosežena izobrazba	33
Tabela 3.4: Okolje, v katerem živijo anketiranci	33
Tabela 3.5: Spolna usmerjenost	33
Tabela 3.6: KMO in Barlettov test za socialno oporo s strani matere	34
Tabela 3.7: KMO in Barlettov test za socialno oporo s strani očeta	35
Tabela 3.8: Delitev socialne opore s strani matere v štiri faktorje	36
Tabela 3.9: Delitev socialne opore s strani očeta v štiri faktorje	37
Tabela 3.10: Zanesljivost konstruktov	38
Tabela 3.11: Razkritje istospolne usmerjenosti materi	39
Tabela 3.12: Prejemanje socialne opore s strani matere glede na to, ali so anketiranci svojo spolno usmerjenost že razkrili	40
Tabela 3.13: Razlika v prejemanju socialne opore s strani matere glede na razkritje	41
Tabela 3.14: Razkritje istospolne usmerjenosti očetu	42
Tabela 3.15: Prejemanje socialne opore s strani očeta glede na to, ali so anketiranci svojo spolno usmerjenost že razkrili	43
Tabela 3.16: Razlika v prejemanju socialne opore s strani očeta glede na razkritje	43
Tabela 3.17: Prejemanje socialne opore s strani mater in očetov	44
Tabela 3.18: Razlika v prejemanju socialne opore s strani mater in očetov	45
Tabela 3.19: Homofobija pri materi glede na vernost	47
Tabela 3.20: Razlika v homofobiji pri materi glede na vernost	47
Tabela 3.21: Socialna opora pri materi glede na vernost	47
Tabela 3.22: Razlika v socialni opori pri materi glede na vernost	48
Tabela 3.23: Homofobija pri očetu glede na vernost	49
Tabela 3.24: Razlika v homofobiji pri očetu glede na vernost	49
Tabela 3.25: Socialna opora pri očetu glede na vernost	50
Tabela 3.26: Razlika v socialni opori pri očetu glede na vernost	50
Tabela 3.27: Homofobija pri materi glede na izobrazbo	52
Tabela 3.28: Razlike v homofobiji glede na izobrazbo matere	53
Tabela 3.29: Homofobija pri očetu glede na izobrazbo	53
Tabela 3.30: Razlike v homofobiji glede na izobrazbo očeta	53
Tabela 3.31: Socialna opora glede na izobrazbo matere	54
Tabela 3.32: Razlika v socialni opori matere glede na izobrazbo	54

Tabela 3.33: Socialna opora glede na izobrazbo očeta	55
Tabela 3.34: Razlika v socialni opori očeta glede na izobrazbo	55
Tabela 3.35: Homofobija pri materi in očetu	56
Tabela 3.36: Povezanost homofobije pri materi in zaznane socialne opore s strani matere	57
Tabela 3.37: Povezanost homofobije pri očetu in zaznane socialne opore s strani očeta	57

KAZALO GRAFOV

Graf 3.1: Odnosi po razkritju istospolne usmerjenosti materi	40
Graf 3.2: Odnosi po razkritju istospolne usmerjenosti očetu	42
Graf 3.3: Vernost pri materi in očetu	46
Graf 3.4: Pogostost obiskovanja verskih obredov pri materah	48
Graf 3.5: Pogostost obiskovanja verskih obredov pri materah	51
Graf 3.6: Izobrazba matere in očeta	52

1 UVOD

Dolgotrajno raziskovanje je vodilo k pojmovanju, razumevanju in tudi nekoliko lažjemu sprejemanju istospolne usmerjenosti tako v širši družbi kot v zasebnih krogih. Istospolne usmerjenosti se vseskozi držijo predsodki, saj se odklanja od normalnega oziroma od prevladujoče in sprejete heteroseksualnosti. O problemih in težavnem življenju istospolno usmerjenih pišejo številni domači in tuji avtorji. V Sloveniji sta se z raziskovanjem tega področja največ ukvarjala Alenka Švab in Roman Kuhar.

Podobno kot druge manjšine so istospolno usmerjeni v družbi pogosto nesprejeti, dojemani kot drugačni in posebni, so tarča posmeha in zgražanja, pogosto tudi verbalnega ali celo fizičnega nasilja. Nasilje in zavračanje pa ni izraženo samo na ulici, ampak tudi doma, pri starših, med prijatelji, znanci, sodelavci, torej praktično v vseh okoljih, kjer se gibljejo. Skupnost istospolno usmerjenih je edino varno okolje, kjer so te osebe običajno dobro sprejete in deležne razumevanja. Proces razkrivanja istospolne usmerjenosti je zato kompleksen in težak proces v življenju posameznika, saj se neprestano sprašujejo: »Kaj, če me ne bodo sprejeli?«, »Me bodo še vedno imeli radi?«, »Kako bodo gledali name?« in drugo.

Razkrivanje istospolne identitete je zato za vsakega posameznika¹ zelo pomembno. S tem išče priznanje in oporo v ljudeh, ki so mu blizu ter jim zaupa. Prav tako pa vedno znova upa, da bo dobro sprejet, kljub svoji spolni usmerjenosti.

V pričujoči nalogi se bomo osredotočili na razkritje istospolne usmerjenosti staršem, ki pa običajno niso prvi vir, ki se mu istospolno usmerjeni razkrijejo. Glavni razlog za to je internalizirana homofobija posameznika, strah, sram in pričakovanja staršev, ki o svojih otrocih razmišljajo v heteronormativnih okvirjih. Razkritje namreč lahko vodi v prekinitvev stikov, manjšo oporo s strani staršev ali nasilno vedenje. Skratka, z razkritjem se lahko na kocko postavi vse, kar je obstajalo med starši in otroki. Strah pred razkritjem tako pogosto povzroči, da te osebe, kot pišejo številni avtorji, dolgo ostanejo v klozetu, kjer živijo sami s svojo skrivnostjo. Nekateri celo nikoli ne naredijo »coming out-a«, spet drugi so že po razkritju lahko potisnjeni nazaj vanj. To se pogosto zgodi po razkritju istospolne usmerjenosti

¹ Izraz, ki je zapisan v moški slovnični obliki, se uporablja kot nevtralni za ženski in moški spol.

staršem, ki istospolne usmerjenosti ne sprejemajo oziroma ne razumejo, in tako od otrok zahtevajo, da o tem ne govorijo nikomur, da se spremenijo in podobno.

Kakšen bo razplet razkritja pred starši, ni mogoče vedeti, je pa verjetno v veliki meri odvisen od stališč in prepričanj, ki jih imajo starši do istospolno usmerjenih, družbeno ustvarjenih predstav v okolju, kjer starši živijo, in drugih lastnosti staršev. Tudi visoka stopnja homofobije pri starših običajno ovira sprejetje spolne usmerjenosti otroka.

Ker je vsak posameznik po razkritju še posebno ranljiv, je zanj pomembno, da tudi po razkritju prejema socialno oporo s strani svojih najbližjih. Običajno so to njegovi prijatelji, ki jim zaupa. Prav tako pa je zelo pomembna tudi socialna opora s strani staršev, saj daje razkritemu posamezniku občutek, da se nič ni spremenilo, da je še vedno ljubljen in zaželen. S tem pa mu sporočajo, da mu bodo stali ob strani tudi ob drugih življenjskih krizah in problemih, ki jih prinaša življenje posameznika z netipično spolno identiteto v heteronormativni družbi. Številni starši istospolno usmerjenih posameznikov spolno identiteto otroka sčasoma sprejmejo oziroma se z njo navidezno sprijaznijo. To pa še ne pomeni, da jo v popolnosti odobravajo, potihoma lahko še vedno upajo, da je mogoče le faza, ki bo minila. Spet drugi starši, ki so manj konservativni in bolj odprti, istospolno usmerjenega otroka sprejmejo v popolnosti in mu nudijo vso oporo, kot bi mu jo tudi sicer.

2 TEORETIČNI DEL

V teoretičnem delu magistrskega dela bomo opisali in definirali osnovne pojme, potrebne za razumevanje homoseksualnosti, razkritje istospolne usmerjenosti, socialne opore ter predstavili teoretična izhodišča za hipoteze.

2.1 ISTOSPOLNA USMERJENOST

Homoseksualnost ni novodoben pojav. Lahko bi rekli, da je star toliko, kolikor je staro človeštvo. Herek pravi, da lahko homoseksualnost razumemo kot vrsto različnih pojmov, povezanih s spolno orientiranostjo oziroma nagnjenostjo do oseb istega spola. Definicija pojma se v glavnem osredotoča na spolna dejanja in privlačnost med osebami istega biološkega spola, na romantično in emocionalno naklonjenost k istemu spolu, na identiteto, skupnosti in zveze temelječe na istospolni privlačnosti, pri čemer posamezniki delijo prepričanja in vrednote, ki pripadajo homoseksualni skupnosti (Herek 2000, 1).

Homoseksualnost je bila prisotna že v času starih civilizacij. O tem pričajo poslikave v grobnicah, zgodbe o bogovih, boginjah in hemafroditih. Pri Grkih govorimo predvsem o biseksualnosti, saj so hrepeneli po tistih, ki so bili lepi, ne glede na njihov spol. Pri Rimljanih se je homoseksualnost kazala predvsem kot ljubezen do dečkov in mladeničev. Hebrejci pa so homoseksualnosti zelo nasprotovali, dojemali so jo kot grešno, kot nekaj, za kar je kaznen smrt. Odlomek iz tretje Mojzesove knjige pravi: »*K moškemu ne smeš iti kakor k ženi; gnusoba bi to bila*« (Kuhar 2001, 14–29).

Tudi v srednjem veku je bila homoseksualnost razumljena kot grešna, kot herezija in pečanje s hudičem oziroma greh proti Bogu. Cerkev je nasprotovala homoseksualnosti predvsem zato, ker je zadovoljevala zgolj telesno strast in prinašala telesno zadovoljstvo, torej le meseno zadovoljstvo, ki ne omogoča reprodukcije. Homoseksualce so večkrat povezovali tudi z grešnim čarovništvom, demonizmom in oderuštvom ter pojavom naravnih katastrof in jih celo zažigali žive. Pozneje, v 18. stoletju, je bila homoseksualnost obravnavana kot družbeni zločin. V 19. stoletju pa postane duševna bolezen. Katoliška in protestantska cerkev sta se v en glas strinjali z medicinsko razlago homoseksualnosti, ki pravi, da je seksualna sprevrženost bolezen, spolna vzdržnost pa je edina možnost za ne-skrnitev Boga (Kuhar 2001, 10–59).

Homoseksualnost kot termin v pomenu ločene spolne identitete se prvič pojavi ob koncu 19. stoletja. Razvil ga je madžarski zdravnik Karoly Maria Benkert. Enega pomembnejših konceptov homoseksualnosti pa je v 19. stoletju razvil Richard von Krafft - Ebing, ki je homoseksualnost opisal kot bolezen spolnega nagona, katere vzrok so degeneracije. Homoseksualnost je razumel kot znak izprijenosti in norosti, zaradi pogoste zlorabe spolnih organov ali možganskih anomalij, ki so znak podedovane bolezni centralnega živčnega sistema. Menil je tudi, da je homoseksualce potrebno institucionalizirati. V tem obdobju so zdravniki začeli zdraviti homoseksualnost kot bolezen (Zijlstra 2014, 30; Kuhar 2001, 59).

Številni zdravniki so razvijali teorije o tem, zakaj in kako pride do homoseksualnosti ter kako jo zdraviti. Eni so jo označili kot organsko živčno pomanjkljivost zaradi dedne izprijenosti, spet drugi so bili mnenja, da na aktivacijo podedovane predispozicije za perverzijo vpliva okolje, starost, revščina, telesna konstitucija, temperament, letni čas itd. Ruski zdravnik Tarnowski pa je ločil med prirojeno in pridobljeno homoseksualnostjo. Na prirojeno vplivajo lastnosti staršev, kot na primer histerija, epilepsija, anemija pa tudi vdajanje alkoholu, razuzdanosti kot tudi podnebje rojstnega kraja. Na pridobljeno pa vpliva branje »pokvarjenih« knjig, druženje s slabimi ljudmi, luksuzno življenje ali masturbacija. Italijanski zdravnik Lombroso pa je takrat trdil, da so homoseksualci na nižji stopnji evolucije. Tako so kot tehnike zdravljenja predlagali hipnozo ali kastracijo, večinoma pa so menili, da je takšne osebe potrebno institucionalizirati in jim preprečiti razmnoževanje (Kuhar 2001, 57–59).

S tem konceptom opredelitve homoseksualnosti kot bolezni pa se ni strinjal Sigmund Freud, ki je poudarjal, da je vsak posameznik rojen z biseksualnimi težnjami ter da homoseksualnost ni bolezen, temveč je normalno stanje psihoseksualnega razvoja. Freud je bil tako eden prvih, ki je homoseksualnost opredelil kot naravno obliko spolnega vedenja (Zijlstra 2014, 30; Kuhar 2001, 59). Tako je v tistem času materi homoseksualnega fanta napisal: *»Homoseksualnost vsekakor ni prednost, vendar ni tudi nič takega, česar bi se bilo potrebno sramovati, ni pregreha, ni ponižanje in ne more biti označena kot bolezen. Je preprosto spolno vedenje, ki se lahko pojavi v spolnem razvoju posameznika«* (Freud v Zijlstra 2014, 30).

Tudi Karl Henrich Ulrich je v drugi polovici 19. stoletja zagovarjal homoseksualnost kot naravno. Menil je, da je človeško telo lahko enega spola, njegova duša pa nasprotnega (Kuhar 2001, 57). Teorija o homoseksualnosti kot normalni pa je doživela številne kritike. V začetku

20. stoletja so homoseksualnost še vedno neuspešno zdravili s pomočjo šok terapije in s kemičnimi stimulansi metrazola. Pozneje le z elektrošoki, saj naj metrazol ne bi imel učinka na zdravljenje. Eden izmed postopkov zdravljenja pa je bil tudi lobotomija, ki pa naj bi imela celo nasprotno učinke v smislu povečanja spolne želje. Moške so zdravili tudi tako, da so jim dajali čaj z emetinom, ki povzroča bruhanje, nato so jim kazali slike golih moških, kemične snovi, ki so jih zaužili, pa so sprožile bruhanje. Takšne postopke so ponavljali večkrat, tudi ti pa se niso izkazali za uspešne. Sredi 20. stoletja je Britansko zdravniško združenje podalo mnenje, da je zdravilo za homoseksualnost krščanska vera, dopolnjena z delom v gozdarstvu in kmetijstvu. Homoseksualnost pa so videli kot upor proti Bogu (Kuhar 2001, 71–76).

Konec 20. stoletja so se pri nas razmahnila gibanja za pravice istospolno usmerjenih. Njihov namen je bil izobraževanje ljudi in spodbujanje teh posameznikov, da se borijo za svoje pravice ter zahtevajo politično enakopravnost do drugačnosti, do lastnega življenjskega stila kot tudi do svojega gejevskega in lezbičnega kulturnega izraza. V Sloveniji je bil konec 70. let sprejet nov kazenski zakonik, po katerem homoseksualnost ni več obravnavana kot kaznivo dejanje. Pred tem je bila kriminalizirana kot nenaravno nečistovanje med osebama moškega spola. Kot kaznivo dejanje pa je bil razumljen analni spolni odnos med moškima, za kar je bila zagrožena kazen do enega leta zapora. Lezbični odnosi pa za razliko od gejevskih niso bili predmet kaznovanja, vseeno pa niso bili tolerirani (Kuhar 2001, 86–87).

Istospolna usmerjenost je še vedno velik tabu, predvsem v različnih verskih skupnostih doma in po svetu. Večina verstev ima negativen odnos do lezbijk in gejev, bolj ko verstva istospolno usmerjenost zavračajo in jo označujejo kot deviantno, v večji meri se bodo verniki poistovetili s temi prepričanji in jih izražali. Raziskave javnega mnenja, ki so bile narejene v Ameriki, so pokazale, da imajo konservativni protestanti najbolj negativen odnos do gejev, lezbijk in biseksualcev, takoj za njimi so zmerni protestanti in katoličani. Negativen odnos do istospolno usmerjenih ima tudi judovska skupnost, prav tako muslimani. Ta vzorec je prisoten v splošnem pri vseh religijah, v večji meri pa se izraža pri bolj predanih vernikih, medtem ko pri nevernih oziroma ateistih raziskava kaže najbolj pozitiven odnos do istospolno usmerjenih (Gerhards 2010; Roggemans in drugi 2015, 297–265).

Krščanska vera, ki je v Evropi najbolj razširjena, istospolna dejanja zavrača. Poudarja, da ne izpolnjujejo namena spolnosti in nasprotujejo naravnemu, ki je dopolnitev moškega in ženske v biološkem, psihičnem in duhovnem smislu ter darovanje novega življenja. Cerkev

homoseksualnih dejanj kot takšnih ne obsoja, kar pa ne pomeni, da jih odobrava (Pucej 2000, 60–61).

Videnje in razumevanje istospolne usmerjenosti sta se skozi zgodovino precej spreminjali. Bullough pravi, »da je bila homoseksualnost med drugim poimenovana kot greh, bolezen, način življenja, normalna variacija seksualnega vedenja, vedenjska motnja in zločin«. Poudarja tudi, da so o istospolno usmerjenih menili, da so se takšni rodili, da so jih v homoseksualnost zapeljali odrasli, da so bili v homoseksualnost pahnjeni zaradi dominantnega starša. Obstajale pa so tudi druge teorije, ki so razlagale pojav istospolne usmerjenosti (Bullough v Kuhar 2001, 114). Danes istospolno usmerjenost razumemo kot spolno nagnjenje k osebam istega spola, predsodki o njej pa so v javnem in zasebnem življenju posameznikov še vedno zelo prisotni (Zijsrta 2014, 34).

Tudi dandanes po svetu izvajajo razne študije in raziskave, ki preučujejo spolno orientiranost posameznika, namen pa ni spreminjati spolno orientiranost, temveč jo razumeti (Herek, 2000, 4). Znanstveniki namreč še ne morejo z gotovostjo trditi, kaj je razlog za spolno usmerjenost, tako homoseksualno kot heteroseksualno. Strinjajo pa se, da je posledica kompleksne interakcije okoljskih, kognitivnih in bioloških dejavnikov, izoblikuje pa se v zgodnjem otroštvu. Ker je večina ljudi heteroseksualnih, je ta razumljena kot normalna, in kot taka ne potrebuje pojasnila, medtem ko je istospolna usmerjenost deviantna in zato pogosto problematizirana (Lutes 2007, 7).

2.1.1 Homofobija

»Homofobija je zelo netočen termin,« pravi Andy, novinar pri Gay Calbe Network, in nadaljuje: »Ko bi se nas ljudje le bali. To bi stvari poenostavilo. A se nas ne. Sovražijo nas in nas želijo ubiti« (Kuhar, 2011, 18). Ta zapis lepo pojasnjuje, kako istospolno usmerjeni posamezniki homofobijo občutijo na lastni koži.

Termin homofobija se v Sloveniji začne intenzivno pojavljati konec 90. let prejšnjega stoletja. K temu je prispevalo v glavnem medijsko poročanje o incidentih nad manjšino istospolno usmerjenih, javne razprave pa tudi prizadevanje organiziranega lezbičnega in gejevskega gibanja (Humer in drugi 2011, 58).

Avtor termina homofobija je psihoterapevt George Weinberg, ki je homofobijo označil kot novo fobijo, podobno drugim fobijam, na primer klavstrofobiji. Označil jo je kot mentalno

bolezen, ki se izraža kot strah in sovraštvo do istospolno usmerjenih in se pri nekaterih ljudeh pojavi ob prisotnosti istospolnih oseb, tako kot pri klavstrofobičnih osebah v zaprtih prostorih. Termin je bil tako uporabljan za označitev fizičnega odpora do istospolno usmerjenih posameznikov. Kasnejše raziskave so pokazale, da homofobijo ne nujno razumemo kot fobijo v kliničnem smislu. Nekateri avtorji pa so za ta pojav predlagali tudi druge izraze, kot so heteroseksizem ali spolni predsodek, vendar se je homofobija še zdaleč najbolj uveljavila v javnem diskurzu in je ne glede na kontekst vedno povezana s telesom in seksualnostjo (Kuhar in Švab 2009, 268; Kuhar 2006, 541–546).

Danes homofobijo lahko razumemo kot nelagodje, strah ali nasilno vedenje do oseb z istospolno usmerjenostjo ali domnevno istospolnih. Izraža se lahko tudi kot verbalno napadanje, zmerjanje, kot ustrahovanje ali skozi brutalna dejanja nad istospolno usmerjenimi (Pan 2007). Razumljena je predvsem kot »oblika splošnega političnega, osebnega in moralnega nestrinjanja s homoseksualnostjo kot tako« (Kuhar 2006, 545–546).

Herek loči tri funkcije, ki jih opravljajo homofobična občutja, reakcije in vedenje:

- **izkustvena funkcija**, ki osmišlja pretekle izkušnje z istospolno usmerjenimi in uravnava nadaljnje vedenje, temelji torej na izkušnjah in je pozitivna, kar pomeni, da posamezniki ne izražajo negativnih stališč, če so imeli pozitivne izkušnje, lahko pa je tudi negativna v primeru negativne izkušnje, ta temelji na utrjevanju stereotipov do istospolno usmerjenih in izražanju negativnega odnosa;
- **simbolna funkcija**, ki jo razumemo v pomenu utrjevanja svoje lastne samopodobe, Herek jo razdeli na *vrednostno – ekspresivno*, ki se kaže kot izražanje stališč, za katera posameznik dobi podporo pri bližnjih ali v širši družbi, lahko pa se kaže tudi kot oblika utrjevanja religioznih prepričanj in vrednot, druga je družbeno ekspresivna funkcija, ki se lahko kaže v fizičnih napadih na skupino istospolno usmerjenih, njen namen pa je dokazovanje posameznikovega statusa znotraj neke skupine ali skupnosti, marginalizirane skupine kot so istospolno usmerjeni, pa so tako lahka tarča in sprejemljive žrtve, nasilje nad njimi pa je posledica družbene nestrpnosti in kulturnega heteroseksizma;
- tretja je **defenzivna funkcija**, pri posameznikih, ki želijo potlačiti svojo lastno seksualnost in se zato znašajo nad drugimi, saj želijo tako zakriti svoja občutja in homoerotično željo (Herek v Kuhar 2011, 27–31).

Pan (2007) pravi, da gre homofobija pogosto z roko v roki z drugimi predsodki, kot na primer s seksizmom, z rasizmom ali s ksenofobijo. Predsodki v povezavi z istospolno usmerjenostjo pa se pogosto nanašajo na predstavo o tem, kakšen je pravi moški ali prava ženska, da so geji požensčeni in lezbijke preveč možate.

Flood in Hamilton trdita, da homofobija temelji na prepričanju, da je heteroseksualnost nekaj naravnega in normalnega, homoseksualnost pa je nenaravna, bolna ali celo nevarna. V eni svojih raziskav ugotavljata, da tudi nekatere sociodemografske lastnosti, kot sta veroizpoved in izobrazba, prispevajo k homofobnemu vedenju posameznikov. V svoji raziskavi ugotavljata, da so nižje izobraženi in verni ljudje običajno bolj nagnjeni k homofobnemu vedenju (Flood in Hamilton 2005, 2–13).

Nova homofobija, kot ji pravi Smith, pa pravzaprav hlina strpnost do istospolno usmerjenih. Slednji so tako nemoteči, dokler so nevidni in nemi oziroma, dokler se ne pokažejo in izrazijo. Drugačnost pa je tako sprejemljiva, dokler ostaja v obstoječih okvirih delovanja (Smith in Renner v Kuhar 2011, 60–61).

2.2 RAZKRITJE ISTOSPOLNE USMERJENOSTI IN SOCIALNA OPORA

2.2.1 Definicija razkritja

O razkritju istospolne usmerjenosti oziroma tako imenovanem »coming out-u« pišejo številni avtorji. Izraz izhaja iz besedne zveze »coming out of the closet«, ki ga v slovenščino prevajamo kot razkritje ali razodetje, in v praksi označuje točko v življenju posameznika, ko ta preneha s prikrivanjem istospolne identitete in jo prizna (Kuhar 2001, 188).

Ker v družbi prevladujejo heteroseksualni vzorci, se posamezniki z manjšinskimi občutki pogosto srečujejo s stigmatom, ki močno vpliva na sam proces oblikovanja in nadzorovanja istospolne identitete. Stigma, povezana z manjšinsko istospolno usmerjenostjo, negativno vpliva na posameznika, ki zaradi neskladja med lastnimi občutki in prevladujočimi heteronormativnimi vzorci v družbi težko spregovori o svoji seksualnosti (Pirnar 2006, 119).

Kuhar razkritje razume »kot proces prepoznavanja lastne spolne usmerjenosti k sebi enakemu spolu in z njo povezane nastajajoče nove identitete«, le-to pa posamezniki potrjujejo z

izpričevanjem okolici in povratno potrditvijo s strani okolja, ki mu je bila informacija zaupana (Kuhar 2001, 190).

Hodges in Hutter razkritju istospolne usmerjenosti pripisujeta tri pomene (Hodges in Hutter v Kuhar 2001, 191):

- priznavanje identitete samemu sebi,
- razkritje istospolne usmerjenosti drugim osebam in
- razglasitev svoje istospolne usmerjenosti vsem in vsakomur.

Troiden piše, da razkritje istospolne identitete ni enkraten proces. Je proces, ki se razteza na več nivojih posameznikovega življenja in običajno ne poteka na vseh področjih hkrati. Med drugim je odvisen od procesa oblikovanja posameznikove istospolne identitete in stopnje razvoja identitete ter razmer, v katerih se posameznik v tistem trenutku znajde (Troiden v Pirnar 2006, 130).

Razkritje je vsekakor eden pomembnejših in prelomnih trenutkov v življenju osebe z istospolno identiteto, saj se tak posameznik pogosto sooča z notranjimi občutki krivde, frustracijami in šele ko jih potlači, je pripravljen na prevzem nove identitete (Kuhar 2005, 125).

Troidnov model izoblikovanja istospolne identitete je sestavljen iz štirih faz, ki prikazujejo vzorce prevzemanja in sprejemanja istospolne usmerjenosti (Kuhar 2005, 164–182):

- senzibilizacija, ki se pojavi pred puberteto, najstniki sebe še ne dojemajo kot geja ali lezbijko, temveč skozi določene družbene izkušnje začno razmišljati tudi o tej možnosti;
- kriza identitete, ko posameznik občuti notranji nemir in negotovost glede lastne spolne identitete, spremljajo jo lahko spreminjajoča se percepcija samega sebe kot seksualno drugačnega, istospolna izkušnja ali zmedenost zaradi lastne spolne orientacije, stigma zaradi obsojanja istospolne usmerjenosti, pomanjkljive informacije o njej;
- prevzem identitete, ko ta postane tudi posameznikova lastna identiteta in se z njo predstavlja vsaj pred drugimi istospolno usmerjenimi posamezniki, ta faza vključuje, sprejemanje in toleriranje nastale identitete, druženje z ostalimi geji in lezbijkami, seksualne izkušnje in drugo;

- zadnja faza pa je predanost, ki jo običajno definira vstop v istospolno partnersko zvezo, sprejetje istospolne usmerjenosti kot življenjskega stila, ki posameznika zadovoljuje, in končno razkritje oziroma poročanje o svoji spolni identiteti drugim.

Markowe pravi, da je razkritje proces, katerega končno točko je praktično nemogoče definirati, saj v življenju vsakega posameznika vedno znova prihaja do interakcij z novimi ljudmi, ki so v življenju posameznika sicer bolj ali manj pomembni, vedno pa se postavlja vprašanje, ali razkriti svojo spolno usmerjenost vsem in vsakomur (Markowe v Kuhar 2001, 191).

Marshall navaja pet ovirajočih elementov na poti razkritja (Marshall v Kuhar 2001, 201–202):

- družbeni kontekst ali kot mu pravi odnos družbe do istospolno usmerjenih, ki s stereotipnimi predstavami, homofobijo, družbenimi pričakovanji in na druge načine otežuje proces razkrivanja in povečuje stopnjo strahu pred (samo) priznanjem istospolne identitete;
- internalizirana homofobija, ki jo razumemo kot skupek družbenih predstav in stereotipov o istospolni usmerjenosti in je posledica vzgoje ter okolja, v katerem so odraščali;
- projicirana homofobija kot odraz posameznikove nezmožnosti sprejetja lastne seksualnosti, saj je istospolna usmerjenost družbeno nezaželena;
- razmišljanje o tem, ali je razkritje pravzaprav res potrebno, češ da, saj se tudi heteroseksualci ne razkrivajo;
- posameznikov odnos s starši oziroma nevajenost na razpravljanje o čustvih s starši, ko se otroci o svojih osebnih problemih in težavah ne pogovarjajo z očetom in materjo in jim jih tudi ne zaupajo.

Na vsa razkritja pa prav gotovo vplivajo prav reakcije okolice, ki ji je bila »skrivnost« zaupana. Če so prvi odzivi na razkritja negativni, lahko to pri posamezniku, ki je pri sebi že sprejel istospolno identiteto, sproži krizo identitete ter skrivanje in strah. To posameznika lahko ponovno potisne v klozet² oziroma na začetek dolge poti, ki jo je prehodil na poti k

² »Termin klozet se je v pomenu skrivanja spolne identitete najprej pojavil v slovenskem gejevskem in lezbičnem periodičnem tisku v začetku devetdesetih, v metaforičnem smislu tako namiguje prostor, kjer smo skriti pred svetom, sami s seboj.« (Kuhar 2001, 188)

razodetju, saj so te osebe še posebej ranljive za reakcije ljudi, ki se jim razkrijejo (Kuhar 2005, 128). Prva razkritja so prav zato med ljudmi, ki so jim blizu, jih razumejo in jim zaupajo. Običajno so to drugi istospolno usmerjeni posamezniki, vsa ostala razkritja, ki potekajo v krogu družine, delovnega mesta, šole ali med drugimi heteroseksualnimi prijatelji, pa naj bi se dogajala kasneje (Troiden v Pirnar 2006, 130).

2.2.2 Pomen ne-razkritja

Razkritje pred sabo in okolico je za vsakega ne-heteroseksualnega posameznika, ki je že tako del diskriminirane manjšine, olajševalno, saj mu daje občutek razbremenjenosti, čeprav razkritje ne prinese vedno pričakovanih pozitivnih odzivov, s strani bližnjih ali okolice. Razkritje pa ima lahko tudi negativne posledice za posameznika. Baetz pravi, da lahko samo – razkritje prinese pomanjkanje samozavesti pri posamezniku, samo – sovraštvo, fizične bolezni, živčni zlom, alkoholizem, samomor in podobno. Razkritje drugim pa Baetz opisuje kot križišče z določenimi tveganji (Baetz v Kuhar 2001, 191).

V družbi se večkrat zaradi heteronormativnosti pojavi vprašanje, zakaj se morejo razkriti, če pa heteroseksualci tega očitno ne izpostavljajo. Prevladujoče stališče je: *»seksualnost je stvar zasebnosti in tam naj tudi ostane«*. Vendar prav zaradi samoumevnosti heteronormativnosti je potreba po razkritju istospolne identitete tako pomembna (Kuhar 2005, 120). Markowe (v Kuhar 2005, 120) pravi, da v psihološkem smislu razkritje pomeni konec izdatnega vlaganja energije v dvojno življenje posameznika, s sociološkega gledišča pa ima izstop iz klozeta oziroma razkritje pomen specifičnega vzorca družbenega zatiranja posameznikov z ne-prevladujočo seksualno identiteto in markiranje teh posameznikov kot drugačnih.

Predvsem razkritje v družinskem krogu ne pomeni nujno, da istospolno usmerjeni po tem lahko živijo odprto homoseksualno življenje. Dejansko je življenje gejev in lezbijk *»privatizirano, zaprto v zasebne kroge«*, največkrat prijateljev, ki jim najbolj zaupajo. Prijatelji imajo funkcijo podporne mreže (včasih edine), pri mlajših generacijah pa je vedno pogostejše to družina (Švab 2005, 145–152). Kuhar pravi, da je že razkrit posameznik lahko v sklopu družine ponovno potisnjen v nekakšen *»prozorni klozet«*, kar pomeni, da se o spolni usmerjenosti ne govori. Za voljo miru in dobrih odnosov pa se tega ne omenja drugim sorodnikom in družinskim prijateljem (Kuhar 2005, 134). Lutes (2007, 11) pravi, da zavrnitve oz. nepopolna sprejetja posameznika v družini pogosto odražajo zavračanje istospolne usmerjenosti v širši družbi. Medtem ko je za heteroseksualce javno izražanje čustev in spolne

usmerjenosti nekaj, kar ni predmet družbene stigmatizacije, pa je za geje, lezbijke in biseksualce to povsem nekaj drugega. Prav zaradi te stigme lahko porabijo leta za zanikanje svoje spolne identitete in se neprestano trudijo za sprejetost, pa naj si bo to doma, med prijatelji ali na ulici.

2.2.3 Razkritje staršem

Razkritje istospolne usmerjenosti predstavlja velik stres že v splošnem, ko govorimo o razkritju pred starši, pa je ta še toliko večji. To je namreč eno izmed najbolj napornih in emocionalnih razkritij nasploh (Kuhar 2005, 128), predvsem zato, ker ogrozi konvencionalna pričakovanja o življenju otrok, ki temeljijo na binarni spolni matriki (Markowe v Kuhar 2005, 128), ki moškim in ženskam pripisuje določeno družbeno in spolno vlogo. Strah pred nesprejetjem s strani staršev je tako eden pomembnih motivov, da se istospolno usmerjeni posamezniki ne odločijo za razkritje svoje prave seksualne identitete. V eni izmed raziskav so ugotovili, da jih je strah zavrnitve staršev, negativnega odziva, možnosti, da jih napodijo od doma ali drugih podobnih reakcij (Švab in Kuhar 2014, 21–22). Stereotipi in negativne predstave o gejih in lezbijkah so staršem pogosto edini vir informacij, ki jim je na voljo. Ker ne poznajo drugih razsežnosti razumevanja istospolne usmerjenosti, pogosto svoje otroke umestijo v te prevladujoče stereotipe (La Sala v Švab 2005, 73).

Otrokovo razkritje pa lahko pri starših povzroči zmedena, nasprotujoča si čustva in občutja, četudi so odprti glede spolnih manjšin. Pogosto namreč zelo težko razumejo, da njihov otrok ni heteroseksualen. Večina staršev o svojih otrocih razmišlja v heteronormativnih okvirjih, zato jih otrokovo razkritje lahko zelo zmede ali celo razočara, saj morajo opustiti sanje in želje, ki so jih imeli v povezavi s svojimi otroki (Mavrična svetovalnica 2011, 8). Starši tako na eno stran postavljajo ljubezen do otroka, ki se jim je razkril, na drugo pa negativne predsodke o istospolni usmerjenosti in željo po družbeni sprejetosti otroka (Goldfried in drugi 2001, 684). Razkritje tako postane »okužba«, ki starše, ki se jim otrok razkrije, potisne v klozet konservativne družbe, s katero je bil prej soočen le istospolno usmerjeni posameznik. Tako so starši, ki so se jim otroci razkrili, soočeni z isto homofobično družbo in istimi heteronormativnimi pričakovanji s strani okolice (Švab 2005, 74).

Savin Williams in drugi (1998; 7–8) pišejo tudi o tem, da gredo starši po razkritju otrokove istospolne usmerjenosti skozi različne faze:

- šok kot prva reakcija staršev na razkritje otrokove istospolne usmerjenosti, pri tem ne gre nujno za neposredno razkritje s strani otroka, ampak lahko tudi za posredno razkritje (»po nesreči« najdena literatura o istospolni usmerjenosti);
- zanikanje in izolacija, ki nastopita takoj po začetnem šoku, ko starši poskušajo pozabiti ali potlačiti, kar jim je bilo razkrito, spregledati, da njihov otrok ni heteroseksualen ali pa celo vse skupaj razumeti kot nekakšno eksperimentiranje otroka, ki bo izginilo, še posebej, če se ta razkrije v rani mladosti;
- jeza, ki nastopi po tem, ko starši ugotovijo, da seksualna usmerjenost njihovega otroka ni minljiva, starši so lahko v tej fazi vznemirjeni, obupani, besni, ali lahko celo reagirajo s fizičnim nasiljem, to je možno še posebno s strani očetov, starši tako iščejo razloge za otrokovo istospolno usmerjenost in ob tem krivijo partnerja, okolico ali sebe;
- nato nastopi pogajanje z otrokom, ko starši zahtevajo, da o tem ne govorijo z drugimi in naj svoje seksualne identitete ne razkrivajo nikomur več, prav tako ne želijo imeti pogovorov na to temo in želijo, da to ostane družinska skrivnost;
- depresija in samoočitanje, da niso bili dobri starši, oziroma da niso že v zgodnji fazi prepoznali »stanja« otrok, z namenom preprečiti izid, starši v tej fazi čutijo tudi ponižanje, ko druge družine, sosedje, prijatelji ali sodelavci izvejo njihovo družinsko skrivnost, izolirajo se od družbe in bližnjih ter se obremenjujejo tudi s tem, kaj bo z njihovim otrokom v prihodnosti in s čim vse se bodo morali soočiti;
- zadnja faza pa je sprejetje, ki ga starši dosežejo skozi podporne skupine in ob prebiranju izobraževalnih besedil na temo istospolne usmerjenosti, v tej fazi tudi otrokova seksualna usmerjenost ni več družinska skrivnost ali predmet sramote in posmeha, starši sčasoma postanejo odprti za pogovore o spolni usmerjenosti svojega otroka tudi z zunanjim svetom.

Seveda pa so lahko določene faze, skozi katere gredo starši, ko jim je razkrita otrokova spolna usmerjenost, pomešane ali izpuščene (Savin - Williams in drugi, 1998, 8). Podobne faze spopadanja z otrokovo istospolno usmerjenostjo opisuje tudi Strommen (v Goldfried in drugi 2001, 684).

Razkritje materi in očetu običajno ne poteka istočasno, predvsem pa je odvisno od odnosov, ki jih ima posameznik s svojimi starši. Na odločitev o razkritju vplivajo različni faktorji. Na primer, kako blizu so si s starši, kako odprto se pogovarjajo, ali med njimi obstajajo kakšni

konflikti, čas, ki ga preživijo skupaj, prejemanje socialne opore s strani staršev, obstoj drugih oseb, ki se jim lahko zaupajo in bi jim nudile socialno oporo, ter ocena pričakovanih odzivov s strani staršev. Posamezniki z istospolno identiteto se bodo verjetneje razkrili, če so s starši povezani, so si emocionalno blizu, se odprto pogovarjajo in med njimi v splošnem ne prihaja do konfliktov (Green 2000, 261–262).

Švab in Kuhar (2005a) pravita, da je zadržek pred razkritjem očetu največji. Po besedah Pirnarjeve (2006, 133) pa »v skladu z zakoreninjenimi patriarhalnimi vzorci geji in lezbijke na Slovenskem nemara menijo, da je heteroseksualna miselnost močnejše prisotna pri očetih kot materah«, kar je vzrok, da se o svoji istospolni usmerjenosti bojijo oz. ne želijo spregovoriti pred očetom predvsem zaradi strahu pred neodobravanjem in nerazumevanjem.

V procesu razkrivanja v sklopu družine je razkritje pred materjo med prvimi, pred očetom pa med zadnjimi. K temu lahko pomembno prispeva slaba oziroma celo neobstoječa komunikacija med očetom in otrokom, ki se želi razkriti, v glavnem pa prevladuje strah pred razkritjem očetu kot avtoriteti. Stereotipno gledano je mati zadolžena za vzgojo otrok, zato je oče v tem odnosu tudi nekoliko čustveno oddaljen, z otrokom pa nima tako tesnega stika kot mati, kar se kaže v strahu pred razkritjem očetu. Veliko staršev se po razkritju obtožuje, da je otrokova spolna usmerjenost njihova krivda in posledica napačne vzgoje. Razkritje pa lahko sproži tudi hujše reakcije, kot so psihično ali celo fizično nasilje, z namenom utišanja posameznika, v izjemnih primerih pa lahko pride tudi do prekinitve stikov med starši in otroki. Švab in Kuhar v eni od svojih raziskav ugotavljata, da je za matere pogosto značilno čustveno izsiljevanje, pri očetih pa sledi nekakšna navidezna pomiritev s situacijo. Odzive staršev na razkritje pa razdelita na nekaj tipičnih odzivov, prvi trije so posledica ne-sprejemanja otrokove seksualnosti kot takšne (Švab in Kuhar 2005b, 77–81):

- prekinitve odnosov, kot pogoj za ponovno vzpostavitev stikov pa postavijo spremembo seksualne identitete, ki jim je bila razkrita;
- čustveno izsiljevanje, s katerim prav tako želijo doseči, da otrok spremeni svojo spolno usmerjenost, pri čemer se sklicujejo na to, da če jih ima otrok dovolj rad, se bo spremenil;
- poskusijo, da bi »napako« popravili, na način, da otrokom predlagajo zdravljenje;
- sprejetje otrokove spolne usmerjenosti pod določenimi pogoji, običajno jih prosijo, naj se ne razrijejo določenim ljudem iz njihove bližine;

- popolno sprejetje, ki pa je redko prvi odziv na razkritje kot tudi sprejetje otrokovega partnerja ali partnerice.

Ne glede na to, ali starši sprejmejo otrokovo seksualnost ali ne, pa se pogosto sprašujejo, zakaj je otrok neheteroseksualen ter kako bodo drugi sprejeli otrokovo manjšinsko spolno orientiranost. Prav tako je pogosto prisoten strah, da ne bodo dobili potomstva, saj homoseksualen odnos kot takšen ne omogoča reprodukcije, skrbi pa jih tudi spolnost (Kuhar 2005, 131–132).

2.2.4 Definicija socialne opore

V življenju slehernega posameznika večkrat nastopijo situacije in trenutki, ko potrebuje pomoč, bližino ali le spodbudno besedo s strani oseb, ki so mu blizu in jim zaupa. Nekaterih življenjskih kriz ne moremo prebroditi sami, zato je pomembno, da imamo v bližini osebe, na katere se lahko obrnemo in zanesemo. Vrste opore so lahko formalne ali neformalne. Neformalna opora, o kateri bomo govorili v tem poglavju, pa je namenjena opori pri posameznikovih potrebah, vir opore pa so običajno sorodniki in prijatelji (Dremelj 2003, 156).

Skozi zgodovino so se izoblikovale različne definicije socialne opore. Zgodnejše so poudarjale v glavnem emocionalno razsežnost kot občutek pripadnosti in sprejemanja ter skrbi pri pomembnih drugih (Hlebec in Kogovšek 2003, 103). Cassel pa je socialno oporo razumel kot dejavnik zaščite pred stresom. Poudarjal je predvsem »pomembnost vzajemnosti in trajnosti odnosov, vendar jih je omejeval na najbližje vezi, kot so družinski člani in prijatelji«, vseeno pa je pri definiciji upošteval tudi bolj oddaljene vezi. Po njegovem mnenju razrahljane socialne vezi, ki jih povzroči stres, lahko posameznika pustijo z neustreznimi ali zmedenimi povratnimi informacijami, česar posledica je lahko porušeno notranje ravnotežje in povečana dovzetnost za bolezni. Caplan pa je že natančneje socialno oporo opredelil kot emocionalno, materialno in informacijsko (Cassel in Caplan v Hlebec in Kogovšek 2003, 103–104).

Novejše opredelitve, ena takšnih je Vauxova, pa socialno oporo razumejo kot kompleksni pojem višjega reda. Deli jo na tri osnovne elemente. *Viri* socialne opore, ki jo predstavljajo osebe ali institucije in na katere se posameznik obrača po pomoč in oporo. Ta omrežja so običajno stabilna po velikosti in sestavi, lahko pa se zamajajo v obdobjih življenjskih

prehodov in večjih sprememb v življenju posameznikov. *Oblike* socialne opore, pri katerih gre za dejanja z namenom pomoči. Lahko so spontana ali kot odziv na prošnjo za pomoč. Tukaj razlikujemo:

- **dejansko ali izvedeno pomoč**, ki jo razumemo kot dajanje opore, ki jo ljudje dobijo od drugih, in predstavlja konkretna dejanja, po drugi strani pa dobljena opora,
- **percipirano ali zaznano oporo**, ki dejansko temelji na preteklih izkušnjah posameznika z viri socialne pomoči, je nek občutek opore, za katerega posameznik meni, da mu je na voljo, da so ljudje v njegovem socialnem omrežju na voljo in pripravljeni pomagati, percepcija se seveda lahko razlikuje od dejanskih prejetih dejanj opore.

Zadnji element pa je *ocena* socialne opore, ki kaže, ali socialna opora deluje dobro in ali izpolnjuje svoj namen (Vaux v Hlebec in Kogovšek 2003, 105–112).

Cobb (1976, 300–301) socialno oporo definira kot informacijo, ki daje posamezniku občutek, da je sprejet, pripaden, ljubljen, cenjen in spoštovan. Ob tem pa gre tudi za dajanje občutka, da je del omrežja oseb z vzajemnimi obveznostmi, kar pomeni, da se člani omrežja med seboj dobro poznajo in si med seboj delijo informacije. Šadlova pravi, da se socialna opora nanaša na posameznikovo »*najbolj konkretno in neposredno umeščenost v okolje, ki ga sestavljajo osebe, s katerimi oseba v določenem časovnem obdobju vzdržuje pripisane oz. pridobljene družbene odnose*« (Šadl 2005, 223).

Vaux socialno oporo vidi kot transakcijski proces, ki ga razume kot »*kompleksen stalen transakcijski proces med osebo in njegovim/njenim omrežjem*«. Sarason ter Sarason in Pierce socialno oporo opredelijo kot kombinacijo treh dejavnikov, in sicer osebnih značilnosti, medsebojnih odnosov in situacij, ki spodbujajo dajanje opore, znotraj tega konteksta pa se dogaja socialna opora. Dajanje opore posamezniku je tako odvisno od motivacije vira in pričakovanj tako dajalca kot prejemnika ter narave njunega odnosa oziroma tudi od trenutne situacije, ko se izmenjava socialne opore dogaja. Zato tudi ni nujno, da je vsako dejanje socialne opore uspešno in učinkovito in da bo posamezniku pomagalo, takrat ko pomoč oziroma oporo potrebuje. Včasih so lahko dejanja, ki jih nekdo vidi kot oporna za prejemnika, ravno nasprotna (Vaux; Sarason; Sarason in Pierce v Hlebec in Kogovšek 2003, 114).

Opora, ki jo posameznik v življenju potrebuje, sega na različna področja njegovega življenja in je odvisna od situacije, v kateri se znajde, njegovega psihičnega ali fizičnega počutja. Tako v življenje potrebujemo *instrumentalno oziroma materialno oporo*. To oporo največkrat potrebujejo otroci v času odraščanja, ko še nimajo lastnih sredstev za življenje, odrasli pri večjih opravilih, ki jih ne morejo narediti sami, in pa starejši, ki jim že pešajo moči. Prav tako večkrat iščemo tudi *informacijsko oporo*, v smislu informacij, ki nam olajšajo določene odločitve, takšno oporo iščemo v različnih obdobjih življenja kot recimo ob selitvi, iskanju nove službe in podobno. Tudi *emocionalno oporo* potrebujemo skozi celotno življenje, vse od otroka do starostnika. Kot pravijo že zgodnejše definicije, ta opora bistveno prispeva k fizičnemu in psihičnemu stanju posameznika, pri otrocih jo nudijo starši, odrasli jo običajno iščejo pri partnerju, starejši pa takšno oporo pogosto iščejo pri svojih otrocih. Zgleda, da je ta vrsta opore še vedno ena bolj pomembnih. V devetdesetih letih pa se je omenjenim trem vrstam socialne opore pridružilo tudi *druženje* kot oblika socialne opore. Ker smo ljudje družabna bitja, potrebujemo stik s prijatelji, z znanci in družino in to nam daje občutek pripadnosti. Zato druženje potrebujemo in iščemo skozi vse življenje, saj se tako počutimo sprejeti, kar pri nas vzbuja občutek zadovoljstva (Hlebec in Kogovšek 2003, 106–107).

2.2.5 Starši kot vir socialne opore istospolno usmerjenim

Renner pravi, da je družina oseba ali skupina oseb, ki skrbi za svoje otroke. Od drugih podobnih oblik vsakdanjega življenja se razlikuje v tem, da razumemo starševsko razmerje kot socialno razmerje (Renner 2006, 95). Družina je univerzalna družbena institucija in neizbežen del človeške družbe, je institucija zasebnega življenja, v kateri se oblikuje večina za nas pomembnih družbenih odnosov, njeni člani pa so običajno sorodstveni, čustveno in solidarno povezani (Haralambos 2001, 376; Dremelj 2003, 152).

Otroci prejemajo socialno oporo s strani staršev že od rojstva, v obdobju odraščanja in odraslosti pa starši postajajo manj pomembni vir opore, saj jo pogosteje iščejo pri prijateljih in drugih družinskih članih. Cobb (1976, 306–310) pravi, da socialna opora pomembno varuje pred depresijo, boleznimi in drugimi težavami, predvsem ob velikih življenjskih spremembah in pretresih.

Družina, ki posameznikom nudi varno zavetje pred zunanjim svetom, pa se ob razkritju istospolne usmerjenosti otrok lahko spremeni v prostor zavračanja, kjer se posamezniki počutijo vse prej kot sprejeti. Kurdek in Schmitt ugotavljata, da spolna usmerjenost

posameznika lahko pomembno prispeva k odnosom z družino, s prijatelji in z drugimi osebami (Kurdek in Schmitt 1987, 57–58). Lezbijke, geji in biseksualci imajo zato bolj ohlapne odnose s starši kot tudi s heteroseksualnimi posamezniki, njihov najpomembnejši vir opore pa so istospolno usmerjeni prijatelji.

V zgodnji fazi oblikovanja istospolne identitete in razkrivanja le-te staršem ter drugim pomembnim članom omrežja je za posameznika pomembna prav emocionalna oblika socialne opore. Ob sebi takrat potrebujejo osebo, ki vlaga svojo energijo, čas in prizadevanje v aktivnosti, z željo ustvarjanja pozitivnih občutkov. Kot izraze emocionalne opore lahko razumemo poslušanje o problemih, ki tarejo posameznika, pogovor, svetovanje, spodbujanje, sočustvovanje, izkazovanje pozornosti, razumevanja in spoštovanja. Prav te aktivnosti pa pomagajo posamezniku obvladovati probleme, pritiske, krize in mu zagotoviti oporo ob težkih življenjskih prehodih, kar razkritje vsekakor je. Emocionalna opora in druženje preprečujta občutke osamljenosti in negativnihemocij, prinašata zadovoljstvo in srečo, dajeta občutek pripadnosti in zaupnosti, omogočata razpravljanje o osebnih zadevah ter prinašata zadovoljstvo z življenjem (Šadl 2005, 224–225). Tudi informacijska in materialna opora (predvsem, če so posamezniki še finančno odvisni od svojih staršev) sta obliki socialne opore, ki jih istospolno usmerjeni posameznik išče pri starših, ne-heteroseksualnih in heteroseksualnih prijateljih ter drugih pomembnih bližnjih. Dremelj pravi, da sorodstvena mreža, še posebej pa stiki z rodno družino vseskozi ostajajo, vendar so prevzeli predvsem podpirne in dopolnilne funkcije, saj so te vezi postale manj zavezujoče, posamezniki se lahko prosto odločajo, ali jih bodo vzdrževali ali ne. Poleg tega istospolno usmerjeni pogosteje iščejo stik s tistimi, ki so si blizu in imajo podobne interese, zato niso več v taki meri vezani na sorodstvene vezi (Dremelj 2003, 155).

Strohm in drugi (2007) pravijo, da so prvi, ki istospolno usmerjenemu posamezniku nudijo socialno oporo, prav prijatelji, šele nato pa lahko tudi starši. Dremelj (2003, 167) v svoji raziskavi ugotavlja, da se ljudje v največji meri družijo s prijatelji, z drugimi sorodniki, s partnerji ter z brati in s sestrami. Pomemben vir finančne opore so starši, sledijo prijatelji, bratje in sestre ter drugi sorodniki, glavni vir materialne pomoči so prijatelji, sosedje, drugi sorodniki ter bratje in sestre. V primeru emocionalne opore pa Dremelj ugotavlja, da je glavni vir te opore partner, sledijo, prijatelji, bratje, sestre in starši. V eni od svojih raziskav pa Rener ugotavlja, da ko gre za najhujše življenjske stiske otrok, je mati poglavitna tolažnica,

svetovalka in pomočnica. Pomaga jim prebroditi krize in jim stoji ob strani (Rener 2006, 118).

Po razkritju istospolne usmerjenosti staršem se pogosto zgodi, da se vloga otrok – starš zamenja. To pomeni, da namesto otrok starši potrebujejo socialno oporo, saj jim je bila zaupana informacija, s katero se ne morejo v celoti spopasti oziroma je za njih preveč čustveno naporna. Zato je potrebno, da razkriti posamezniki potrpežljivo čakajo, da se starši sprijaznijo. Prav začetki pa so lahko zelo težki, saj je zanje otrokovo razkritje seksualne identitete zelo boleče, primerjamo pa ga lahko z ločitvijo ali izgubo. Prvič v življenju tako starši čutijo razdaljo. Ta pa se čez čas zmanjša. Počasi pa se ponovno vzpostavi odnos, ki je lahko celo boljši kot pred razkritjem, saj temelji na obojestranski iskrenosti in zaupanju (Coming out 2002, 2).

Ueno (2005, 259) pravi, da se odnos staršev do spolne usmerjenosti otrok zelo razlikuje, v vsakem primeru pa močno vpliva na njihovo psihološko stanje. Četudi starši vedno ne reagirajo na razkritja istospolne usmerjenosti negativno, pa razkritje staršem predstavlja težko nalogo v življenju istospolno usmerjenih. Tisti, ki pričakujejo negativni odziv, pa bodo manj verjetno razkrili spolno usmerjenost staršem, zato se jim izogibajo in postajajo čustveno bolj oddaljeni.

Pripadniki z manjšinsko spolno usmerjenostjo so zelo geografsko mobilni, saj se srečujejo z raznoraznimi stresi, kar povzroči socialno distanco. Ta distanca pa lahko pripelje do redkih stikov s starši, zato se otroci pogosto tudi manj zanašajo na njihovo oporo. V primerjavi s heteroseksualci istospolno usmerjeni posamezniki lahko poročajo o manjši opori s strani družine in zato v manjši meri prispevajo k socialni opori v celoti (Strohm in drugi 2007).

2.3 RAZISKAVA O SOCIALNI OPORI S STRANI STARŠEV ISTOSPOLNO USMERJENIM POSAMEZNIKOM

2.3.1 Relevantnost, cilji in pomen magistrskega dela

Istospolna usmerjenost, ki jo razumemo kot čustveni in spolni odnos med dvema odraslima osebamama istega spola (Kuhar 2001, 10), je še vedno zelo stigmatizirana. Odstopa namreč od naravnega, normalnega, fiksnega in stabilnega, kar predstavlja heteroseksualnost (Kuhar 2005, 119). Ob tem se s strani homofobičnih posameznikov ali skupin, ki gojijo strah oziroma

sovraštvo do istospolno usmerjenih, pojavljajo številni predsodki, diskriminacija, nadlegovanje ali celo nasilje (Sears in Williams v Wrench 2005). S homofobijo ne mislimo na strah kot fobijo, torej fizični strah pred istospolno usmerjenimi, temveč bolj kot jezo in prezir (Flood in Hamilton 2005, 1). Z njo označujemo različne oblike splošnega, političnega, družbenega, moralnega ali osebnega nestrinjanja z istospolno usmerjenostjo (Kuhar 2011, 21).

Na življenje gejev in lezbijk pomembno vpliva dejstvo, da živijo v družbi, kjer je heteronormativnost prevladujoča norma (Švab in Kuhar 2005b, 47). Posameznik se zato večkrat znajde pred dilemo, ali bo svojo spolno identiteto razkril ali ne, saj lahko to privede tudi do izobčenja v lastni družini (Goldrifed in Goldrifed 2001). Razkritje v psihološkem smislu za posameznika pomeni konec izdatnega vlaganja energije v dvojno življenje (Kuhar 2005, 120), prav tako pa je to proces, ki se praktično nikoli zares ne konča (Kuhar, 2001, 191). Posameznik namreč vedno znova vstopa v družbena razmerja, ki so opredeljena s heteronormativnostjo ter zahtevajo posameznikovo razkritje (Švab in Kuhar 2005b, 48). Kuhar pravi, da je razkritje spolne identitete dolg proces, za katerega je bistveno prepoznavanje lastne spolne usmerjenosti in poročanje o tem pomembnim bližnjim in okolici (Kuhar 2001, 190).

V primeru problemov in stisk posamezniki poiščejo pomoč oziroma oporo pri različnih osebah (Dremelj 2003, 149). Spolno usmerjenost posamezniki običajno najprej razkrijejo bližnjim prijateljem, ki jim zaupajo in katerih reakcije lahko vnaprej predvidijo, šele nato staršem. Takšno razkritje je bolj emocionalno obremenjeno in zato največkrat tudi najtežje (Kuhar 2001, 193). Razkritje družini je po besedah Markowe rušilno, saj ogrozi konvencionalna pričakovanja glede na družbenospolne vloge, ki so po njenih besedah, osnovni vidik vseh družinskih odnosov (Markowe v Kuhar 2001, 199). Poleg tega večina staršev o istospolni usmerjenosti kot možnosti sploh ne razmišlja in ne razpravlja (Švab in Kuhar 2005a, 147), kar pa seveda pozneje ob razkritju predstavlja veliko emocionalno obremenitev tako za starše kot istospolno usmerjenega posameznika. Prvi odzivi na razkritje staršem so pogosto povezani z različnimi oblikami psihičnega nasilja, ki se lahko odražajo kot čustveno izsiljevanje, posmehovanje ali celo prekinitev stikov (Kuhar 2005, 132). Duncan piše, da lahko homofobijo pri starših enačimo s strahom »iti domov«, saj je dom prostor patriarhalnega in heteroseksističnega izvajanja moči in regulatornih praks (Duncan v Kuhar 2005, 132). Ob razkritju je lažje tistim, ki imajo z družino več stikov, so si emocionalno

bližje, se odprto pogovarjajo in imajo s starši manj konfliktov. Takšni posamezniki tudi manjkrat doživijo zavrnitev s strani staršev (La Sala 2000, 261–262).

Starši so kot vir socialne opore pri otroku, ki je razkril svojo istospolno identiteto, zelo pomembni. Nudijo mu pomoč, varnost, ga sprejmejo in razumejo, ter mu pomagajo spopadati se s stigmo. Vendar prav ta ranljiva skupina večkrat naleti na negativen odziv pri starših, ki poveča socialno distanco. To pomeni manj stikov z njimi in posledično manjšo socialno oporo z njihove strani (Strohm in drugi 2007).

V raziskovalnem delu bomo zato ugotavljali, ali razkritje istospolne identitete ogrozi prejemanje socialne opore s strani staršev in kako nekateri demografski dejavniki vplivajo na stopnjo homofobije pri starših ter na nudenje socialne opore istospolno usmerjenemu posamezniku.

2.3.2 Hipoteze

V magistrskem delu bomo preverjali naslednje iz literature izpeljane hipoteze.

Hipoteza 1: Posamezniki, ki svojo istospolno usmerjenost razkrijejo staršem, prejemaajo manj socialne opore kot tisti, ki ostanejo nerazkriti.

Družina je pomemben del posameznikovega socialnega omrežja, saj pri njej običajno iščemo podporo in priznanje. Za razkritje pa se zdi, da vsa razmerja postavi na tehtnico (Švab in Kuhar 2005a, 146–147). Zato je lahko trenutek, v katerem se posameznik razkrije, ključen za nadaljnje prejemanje socialne opore. Razkritje seveda ne pomeni direktno večje opore s strani staršev, običajno je ravno nasprotno. Razkritje družini največkrat vodi do manjše socialne opore (Green 2000, 260). Raziskave kažejo, da imajo istospolno usmerjeni slabše, šibkejše vezi z družino kot heteroseksualci, kar seveda vpliva na prejemanje opore s strani staršev. Skupine z manjšinsko spolno orientiranostjo običajno poročajo o manjši socialni opori s strani družine v primerjavi s heteroseksualnimi ženskami in moškimi (Strohm in drugi 2007).

Hipoteza 2: Posamezniki po razkritju istospolne usmerjenosti staršem prejemaajo več socialne opore s strani mater kot očetov.

Istospolno usmerjeni posamezniki pogosto poročajo, da je razkritje staršem eno najtežjih. Raziskava, narejena v ZDA, je pokazala, da se je približno 68 odstotkov anketirancev razkrilo

materam in le 44 odstotkov očetom. Približno polovica jih je poročala, da so starši na razkritje reagirali negativno, vendar so matere bolj pozitivno reagirale na razkritje kot očetje (Carnelly in drugi 2011, 218). Tudi druge študije so pokazale, da je pred materami nerazkritih približno ena tretjina istospolno usmerjenih, medtem ko pri očetih polovica anketiranih (Green 2000, 260). Zdi se, da je strah pred razkritjem očetom največji, saj običajno za sinovo ali hčerkino istospolno usmerjenost izvejo pozneje, prav tako se v primerjavi z drugimi družinskimi člani pred očeti redkeje razkrijejo. Razlogi za to so slaba ali celo neobstoječa komunikacija med otokom in "odtujenim" očetom (Kuhar 2005, 130). V tem se še vedno kaže patriarhalnost v družinskih razmerjih, čeprav samo na simbolni ravni, kar predstavlja strah pred očetom kot avtoriteto. Razkritje očetu je odvisno tudi od relacij moči med očetom in materjo, saj matere sebe stereotipno razumejo kot osebo, ki je prva zadolžena za vzgojo otrok. Istospolna usmerjenost pa tako velja za njeno neuspešno opravljeno nalogo (Švab in Kuhar 2005b, 77).

Hipoteza 3: Starši, ki ne pripadajo nobeni religiji, so manj homofobični ter po razkritju nudijo več socialne opore istospolno usmerjenemu posamezniku kot verni starši.

Večina svetovnih religij sprejema zgolj heteroseksualnost, ki jo razumemo kot naravno, pričakovano in samoumevno. Istospolna usmerjenost pa je nasprotje vsega omenjenega. Religije večinoma zagovarjajo zakon med moškim in žensko, ki lahko spočneta otroka, medtem ko odnos med dvema istospolnima posameznikoma ne omogoča spočetja in s tem deluje proti naravnim zakonom (Gerhards 2010, 15–18). Bolj verni ljudje imajo več predsodkov o istospolni usmerjenosti. Tisti, ki se opredelijo za neverne, pa so praviloma bolj tolerantni do drugačnih in manjšin na splošno (Flood in Hamilton 2005, 32).

Hipoteza 4: Višje izobraženi starši so manj homofobični, istospolno usmerjenemu posamezniku pa po razkritju nudijo več socialne opore kot nižje izobraženi.

Številni raziskovalci so skozi desetletja dokazovali vpliv izobrazbe na tolerantnost do drugačnih. Bolj izobraženi so bolj strpni, v večji meri so pripravljeni sprejeti drugačnost ter tudi priznati pravice zapostavljenih manjšin, tudi gejev, lezbijk in biseksualcev (Seligson in Moreno Morales 2010). Višje izobraženi posamezniki so torej bolj odprti do različnih pojavov v družbi ter v večji meri sprejemajo istospolno usmerjenost kot normalno in nedeviantno (Loftus 2001, 762). Flood in Hamilton v svoji raziskavi ugotavljata, da je homofobično vedenje zelo povezano s stopnjo izobrazbe posameznika. Nižje izobraženi jo v večji meri označujejo kot nesprejemljivo v primerjavi z višje izobraženimi. Z višjo izobrazbo odstotek

tistih, ki menijo, da je istospolna usmerjenost nesprejemljiva, upada (Flood in Hamilton 2005, 29–30).

2.3.3 Metodologija

Raziskovanje temelji na kvantitativnem pristopu, pri katerem v ospredje postavljamo splošne značilnosti v nizu velikega števila enot (Ragin 2007, 145).

Raziskovanje istospolno usmerjenih je izredno zahtevno, predvsem z vidika izbire prave metode, saj o omenjeni skupini vemo le malo. Takšnim skupinam pravimo tudi skrite populacije. Skupno jim je, da so relativno majhne, težko dosegljive, imajo željo po anonimnosti in so velikokrat tudi stigmatizirane. Člani omenjenih skupin pa se običajno med seboj poznajo (Brečko 2005, 107–109). Ker je moja ciljna skupina v družbi še vedno zelo stigmatizirana, bom do nje pristopila s standardiziranim anketnim vprašalnikom preko spleta, ki bo sodelujočim omogočil anonimnost. Tourangeau in Smith namreč pravita, da ima način anketiranja vpliv na odgovore. Kadar se respondenti samo anketirajo, imajo večji občutek zasebnosti, zato dajejo bolj točne odgovore, še posebno pa je to pomembno, ko gre za občutljive teme, zato je priporočljiv način zbiranja podatkov spletna anketa (Tourangeau in Smith 1996, 227–281).

Pri anketah, kjer gre za samoanketiranje, je pomembno, da je vprašalnik anketirancu prijazen. Torej da ima vizualne elemente, preko katerih anketiranca usmerja skozi vprašalnik, da ima označeno, ko mora anketiranec spremeniti način odgovarjanja, da so navodila postavljena na vidnih mestih, kjer jih potrebuje, da so tiste informacije, ki jih anketiranec potrebuje za odgovor, na mestu, kjer jih lahko hitro uporabi, ter da postavimo samo eno vprašanje naenkrat (Groves in drugi 2004, 235).

Anketa je kvantitativna metoda, s katero zbiramo podatke pri velikem številu ljudi tako, da jih sprašujemo ista vprašanja, in sicer po navadi v krajšem časovnem obdobju. Raziskovalci običajno na podlagi slučajnega vzorčenja ugotavljajo glavne značilnosti vzorca. Vsako anketno raziskovanje se začne s teoretičnim problemom in zaključí z merjenjem problema ter na koncu z analizo podatkov (Neuman 2006, 43–276). Anketni vprašalniki so vedno pogosteje uporabljeno orodje, saj z njimi pridobimo podatke hitro in običajno brez večjih stroškov (Groves in drugi 2004, 7).

2.3.3.1 Vzorec

Za potrebe raziskave smo vzorčili neverjetnostno, pri čemer enote niso imele vnaprej znane verjetnosti izbire v vzorec. Anketni vprašalnik z naslovom »Socialna opora istospolno usmerjenim« je bil objavljen na spletu, in sicer na spletnih straneh in forumih ter družbenih omrežjih oziroma v skupinah, namenjenim "druženju, spoznavanju, razpravljanju ...", istospolno usmerjenim posameznikom (Društvo Lingsium, Mavrični forum, Rozalija, Open Caffè forum, Društvo Legebitra ...). Ker smo želeli zajeti samo osebe, ki se identificirajo kot istospolno usmerjene, smo v nagovoru ankete prosili za iskrenost in osebe, ki so heteroseksualne, prosili, da ankete ne izpolnjujejo. Da bi se vseeno izognili temu, da bi anketo izpolnjevali heteroseksualci, smo na začetku vprašalnika postavili vprašanje o spolni usmerjenosti. Za tiste, ki so izbrali heteroseksualno spolno usmerjenost, se je anketiranje po prvem vprašanju zaključilo. Anketni vprašalnik smo oblikovali preko spletnega orodja 1Ka, trajalo je šestdeset dni, ali natančneje od 18. januarja 2015 do 18. aprila 2015, zbrane podatke smo nato obdelali s programom IBM SPSS 23.

2.3.3.2 Vprašalnik

Vsebinsko je bil vprašalnik prilagojen tematiki, s katero se ukvarja to magistrsko delo (prilagojene so bile predvsem lestvice, saj smo anketirance spraševali po mnenju njihovih staršev oziroma nanašajoč se na starše). Izvira iz treh anket, in sicer ankete za merjenje homofobije iz »Raziskave o spletnih zmenkih« (2007–2009), avtorjev dr. Alenke Švab, dr. Kuhar Romana in dr. Kogovšek Tine, pridobila pa sem ga od avtorjev raziskave. Za merjenje socialne opore pa smo uporabili dve anketi, in sicer »Social Support Behaviors Scale« avtorjev Vaux in drugih (1987) ter »Vprašalnika socialne mreže«, avtorice Tanje Lamovec (1988).

Anketni vprašalnik je na začetku vseboval filter vprašanje, ki je nato respondente, neustrezne za naš vzorec, izločilo iz nadaljnjega izpolnjevanja. V začetnem delu smo anketirancem zastavili nekaj demografskih vprašanj (spol, starost, izobrazba ...), nato pa je sledil sklop, v katerem so anketiranci, tako kot sami vidijo, ocenjevali homofobijo pri starših. Sledil je sklop trditvev o socialni opori (emocionalni, materialni, instrumentalni in druženju), kjer so anketiranci izražali, v kakšni meri bi jim starši pomagali pri določeni nalogi, problemu oziroma ali bi starši za njih naredili določeno stvar. Skozi te trditve smo merili zaznano oporo s strani staršev (matere in očeta). Ta osrednji del vprašalnika je bil sestavljen tako, da so anketiranci odgovarjali za mamo in očeta posebej. Po osrednjem delu smo anketirancem

postavili še vprašanja o razkritju spolne usmerjenosti staršem. V zadnjem sklopu pa so odgovorili še na demografska vprašanja ločeno za mamo in očeta. Z vprašalnikom smo merili percepirano oziroma zaznano socialno oporo s strani staršev, ki temelji na podlagi prejete socialne opore v preteklosti, izkušenj v podobnih situacijah in drugo.

3 EMPIRIČNI DEL

V empiričnem delu naloge smo na podlagi podatkov, zbranih z anketnim vprašalnikom, predstavili osnovne podatke o vzorcu in z izbranimi statističnimi testi preverjali predhodno zastavljene hipoteze.

3.1 Rezultati analize

Podatki, zbrani s spletno anketo, so bili obdelani s pristopi kvantitativne analize. Za smiselno razvrstitev podatkov in prikaz rezultatov ter testiranje hipotez smo uporabili univariatne statistične metode ter bivariatne in multivariatne statistične postopke. Ker vsi anketiranci niso v celoti izpolnili ankete, so v posameznih prikazih (tabelarnih in grafičnih) upoštevane le veljavne enote, torej vsi anketiranci, ki so odgovorili na posamezno vprašanje.

3.1.1 Demografija

V anketi o socialni opori istospolno usmerjenim je skupaj sodelovalo 239 oseb, od tega je bilo 55,6 % oseb ženskega spola, 43,1 % oseb moškega spola, 1,3 % vseh anketiranih pa se je opredelili kot nebinarni, to pomeni, da se ne identificira kot moški ali ženska oziroma za definicijo spola ne uporablja osnovne binarne matrike, ki določa spol kot moški in ženski (glej Tabelo 3.1).

Tabela 3.1: Spol anketirancev

SPOL	f	f (%)
Ženski	133	55,6%
Moški	103	43,1%
Nebinarni	3	1,3%
Skupaj	239	100%

Anketiranci so v povprečju stari 28 let ($\bar{x}=28,15$), najmlajši anketiranec ima 14 let, najstarejši pa 58 let (glej Tabelo 3.2).

Tabela 3.2: Starost anketirancev

N	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Minimum	Maksimum
239	28,15	8,480	14	58

Največ anketirancev, vključenih v raziskavo, ima srednjo izobrazbo, teh je 49 %, sledijo tisti z visoko izobrazbo, ki jih je 46 %, najmanj pa je bilo v anketiranje vključenih tistih z nizko izobrazbo, le 5 % (glej Tabela 3.3).

Tabela 3.3: Najvišja dosežena izobrazba

Izobrazba	f	f (%)
Nizka³	12	5%
Srednja⁴	117	49%
Visoka⁵	110	46%
Skupaj	239	100%

Večina anketirancev prihaja iz mestnega okolja (61,5 %), 20,5 % jih živi v primestnem okolju, 18 % pa v vaškem okolju. Za osebe z depriviligiranimi lastnostmi je značilno, da odhajajo v mesta, saj v urbanih središčih njihova drugačnost ni v takšni meri izpostavljena oziroma je bolje sprejeta kot v podeželskem okolju (glej Tabela 3.4).

Tabela 3.4: Okolje, v katerem živijo anketiranci

TIP KRAJEVNEGA OKOLJA	f	f (%)
Vaško	43	18,0%
Primestno	49	20,5%
Mestno	147	61,5%
Skupaj	239	100%

Med anketiranci je bilo več (78,7 %) oseb s homoseksualno spolno usmerjenostjo, 21,3 % pa je bilo biseksualcev, torej oseb s spolno nagnjenostjo k obema spoloma (glej Tabela 3.5).

Tabela 3.5: Spolna usmerjenost

SPOLNA USMERJENOST	f	f (%)
Homoseksualna	188	78,7%
Biseksualna	51	21,3%
Skupaj	239	100%

³ Nedokončana in dokončana osnovna šola.

⁴ Nižje poklicno izobraževanje (NPI – 2 leti), srednje poklicno izobraževanje (SPI – 3 leta) in SSI, PTI in gimnazije (4 leta).

⁵ Višješolski programi (1. bolonjska stopnja), magisteriji stroke (2. bolonjska stopnja), univerzitetni programi pred bolonjsko reformo, magisteriji znanosti in doktorati znanosti (3. bolonjska st.).

3.1.2 Faktorska analiza

Pred začetkom testiranja hipotez smo s pomočjo faktorске analize trditve, s katerimi smo merili socialno oporo, ki jo anketiranci zaznavajo pri starših, skrčili na manjše število faktorjev. »Faktorska analiza predpostavlja, da imajo indikatorji skupne, širše definirane latentne spremenljivke, ki povzročijo, da indikatorji med seboj kovariirajo« (Marinšek 2015, 57).

Ker smo merili zaznano socialno oporo s strani matere in s strani očeta posebej, smo tudi faktorsko analizo za ocenjevanje socialne opore naredili posebej za mamo in posebej za očeta, torej dva faktorska modela.

V faktorsko analizo so bili vključeni sklopi trditve Q9, Q10, Q11 in Q12 (glej Prilogo A), skupaj 28 trditve o socialni opori s strani staršev (mami in oče posebej). Anketiranci so strinjanje s trditvami pri posamezni vrsti opore (emotionalne, materialne, informacijske in druženja kot oblike socialne opore) izražali na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni »sploh ne bi«, 5 pa »zagotovo bi«, tako so ocenjevali, v kakšni meri bi starši določeno stvar naredili zanje, jim pomagali ali svetovali.

V prvem delu analize smo s KMO⁶ testom in Barlettovim testom sferičnosti preverili, ali je faktorska analiza v našem primeru sploh smiselna. Vrednost KMO statistike je v primeru obeh faktorških analiz (za mamo in očeta) nad 0,6 in skoraj 1, kar pomeni, da je vključitev spremenljivk v analizo smiselna in da indikatorji odražajo visoko stopnjo medsebojne povezanosti (Marinšek 2015, 63). Tudi statistična značilnost Barlettovega testa v obeh primerih, pri materi in očetu, kaže na to, da so podatki primerni za izvedbo faktorške analize. Kot vidimo tudi korelacijska matrika ni enaka enotski, saj je statistična značilnost testa obakrat manjša od 0,05, v obeh primerih znaša 0,000 (glej Tabelo 3.6 in Tabelo 3.7).

Tabela 3.6: KMO in Barlettov test za socialno oporo s strani matere

KMO test »mami«		0,953
Barlettov Test	Hi kvadrat	4501,40
	df	378
	Statistična značilnost	0,000

⁶ Kaiser-Meyer-Olkin

Tabela 3.7: KMO in Barlettov test za socialno oporo s strani očeta

KMO test »oče«		0,959
Barlettov Test	Hi kvadrat	5347,44
	df	378
	Statistična značilnost	0,000

Nato smo pri obeh analizah pogledali še vrednosti komunalitet. Te so bile pri obeh analizah večje od 0,5, izjema je bila le trditev »bi me obsojali« pri merjenju socialne opore s strani očeta – 0,310. Ker je bila to edina spremenljivka z nizko vrednostjo komunalitete, smo jo v nadaljnji analizi vseeno obdržali (glej Prilogo B).

Pri analizi sklopa trditev, ki merijo socialno oporo s strani matere, smo s faktorško analizo dobili 4 faktorje, s katerimi skupaj pojasnimo 68,56 % celotne variance. Podoben rezultat smo dobili tudi pri analizi sklopa trditev, s katerim smo merili socialno oporo s strani očeta, le da je skupaj s 4 faktorji pojasnjene 74,72 % celotne variance (glej Prilogo B).

Na podlagi faktorške analize smo tako pri socialni opori s strani matere kot s strani očeta oblikovali 4 faktorje, in sicer (glej Tabelo 3.8 in Tabelo 3.9):

- 1. faktor mati, 2. faktor oče – MATERIALNA (INSTRUMENTALNA OPORA)
- 2. faktor mati, 3. faktor oče – INFORMACIJSKA OPORA
- 3. faktor mati, 1. faktor oče – EMOCIONALNA OPORA
- 4. faktor mati (+ *bi klepetali z mano*⁷), 4. faktor oče – DRUŽENJE

Na podlagi dobljenih faktorjev smo v nadaljevanju oblikovali Likertove indekse (materialna, informacijska, emocionalna opora in druženje). Indekse smo oblikovali tako, da smo posameznikove odgovore med seboj sešteli in jih nato delili s številom trditev pri posameznem faktorju. V našem primeru so bile to ocene trditev (strinjanje s trditvami, na lestvici od 1 do 5), ki merijo isto teoretično spremenljivko. Tako dobljeni indeksi dobijo po tem postopku intervalno mersko lestvico (Hlebec 2011, 15–16).

⁷ Ta trditev je imela visoko utež pri drugem in četrtem faktorju, ker smo ocenili, da vsebinsko spada k četrtemu faktorju, je v nadaljnji analizi umeščena tja.

Tabela 3.8: Delitev socialne opore s strani matere v štiri faktorje

Socialna opora mati		Faktorji			
		1	2	3	4
Materialna	Finančno bi mi pomagali pri nekem pomembnem nakupu.	0,770			
	Bi mi ponudili prenočišče za nekaj časa.	0,708			
	Bi mi pomagali pri selitvi ali kakšnemu drugemu večjemu opravilu.	0,708			
	Bi mi posodili denar in želeli, da na to pozabim.	0,701			
	Bi skrbeli za moje imetje (npr: hišnega ljubljénčka) za nekaj časa.	0,672			
	Bi mi plačali kosilo, če bi bil/a brez denarja.	0,657			
	Bi mi posodili avto, če bi ga potreboval/a.	0,653			
	Bi mi posodili orodje, opremo in pripomočke, če bi jih potreboval/a.	0,638			
	Z drugimi ljudmi bi se nekaj dogovorili namesto mene.	0,557			
Informacijska	Bi mi pokazali, kako se nekaj naredi, če ne bi vedel/a.		0,784		
	Povedali bi mi, kaj naj naredim v določeni situaciji.		0,769		
	Bi mi svetovali, če bi to želel/a.		0,754		
	Bi me spodbudili, da se nekaterih stvari lotim drugače.		0,717		
	Predlagali bi mi, na koga naj se obrnem po pomoč.		0,654		
* ⁸	<i>Bi klepetali z mano.</i>		<i>0,485</i>		<i>0,463</i>
Emocionalna	Ne bi me obsojali.			0,763	
	Bi mi pomagali, če bi se razšel/la s partnerjem.			0,672	
	Bi mi pomagali, če bi me užalil in zapustil prijatelj, ki mi veliko pomeni.			0,635	
	Bi me objeli ali mi kako drugače pokazali, da jim je mar zame.			0,620	
	Bi me poslušali, če bi želel/a govoriti o svojih občutkih.			0,617	
	Bi predlagali, da kaj počnemo skupaj, da bi me razvedrili.			0,564	
	Bi mi stali ob strani v krizni situaciji, čeprav bi mogli v to vložiti veliko truda.			0,560	
	Bi me poklicali, samo da bi preverili kako sem.			0,557	
	Bi me pomirili, če bi bil/a razburjen/a.			0,504	
Druženje	Bi šli v kino ali na koncert z mano.				0,772
	Bi se zabavali z mano.				0,728
	Bi kosili ali večerjali z mano.				0,594
	Bi me obiskali ali me povabili k sebi.				0,528

⁸ Druženje.

Tabela 3.9: Delitev socialne opore s strani očeta v štiri faktorje

Socialna opora oče		Faktorji			
		1	2	3	4
Emocionalna	Bi mi pomagali, če bi se razšel/la s partnerjem.	0,786			
	Bi mi pomagali, če bi me užalil in zapustil prijatelj, ki mi veliko pomeni.	0,780			
	Bi me poklicali, samo da bi preverili kako sem.	0,735			
	Bi predlagali, da kaj počnemo skupaj, da bi me razvedrili.	0,725			
	Bi me poslušali, če bi želel/a govoriti o svojih občutkih.	0,683			
	Bi me objeli ali mi kako drugače pokazali, da jim je mar zame.	0,682			
	Bi me pomirili, če bi bil/a razburjen/a.	0,655			
	Bi mi stali ob strani v krizni situaciji, čeprav bi mogli v to vložiti veliko truda.	0,639			
	Ne bi me obsojali.	0,517			
Materialna	Bi skrbeli za moje imetje (npr.: hišnega ljubljénčka) za nekaj časa.		0,770		
	Bi mi posodili avto, če bi ga potreboval/a.		0,748		
	Finančno bi mi pomagali pri nekem pomembnem nakupu.		0,723		
	Bi mi pomagali pri selitvi ali kakšnemu drugemu večjemu opravilu.		0,716		
	Z drugimi ljudmi bi se nekaj dogovorili namesto mene.		0,702		
	Bi mi ponudili prenočišče za nekaj časa.		0,685		
	Bi mi plačali kosilo, če bi bil/a brez denarja.		0,645		
	Bi mi posodili orodje, opremo in pripomočke, če bi jih potreboval/a.		0,622		
	Bi mi posodili denar in želeli, da na to pozabim.		0,608		
Informacijska	Bi mi pokazali, kako se nekaj naredi, če ne bi vedel/a.			0,737	
	Bi mi svetovali, če bi to želel/a.			0,731	
	Povedali bi mi, kaj naj naredim v določeni situaciji.			0,652	
	Bi me spodbudili, da se nekaterih stvari lotim drugače.			0,652	
	Predlagali bi mi, na koga naj se obrnem po pomoč.			0,647	
Druženje	Bi kosili ali večerjali z mano.				0,520
	Bi šli v kino ali na koncert z mano.				0,743
	Bi se zabavali z mano.				0,740
	Bi klepetali z mano.				0,672
	Bi me obiskali ali me povabili k sebi.				0,551

– Zanesljivost

Pred začetkom testiranja hipotez smo s testom Cronbach Alpha preverili, ali so konstrukti, ki smo jih oblikovali na podlagi faktorске analize, zanesljivi. V tem koraku smo oblikovali tudi konstrukt homofobija, ki je bil merjen skozi 10 trditev. Anketiranci so na podlagi lastnih izkušenj ocenjevali homofobijo pri materi in očetu na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni »sploh se ne bi strinjali«, 5 pa »zagotovo bi se strinjali«.

Kot vidimo iz spodnje tabele, je zanesljivost pri vseh konstruktih zelo visoka, saj je vrednost Cronbach Alphe bistveno višja od 0,6, giblje se okoli 9 in je zelo blizu 1. To pomeni, da so kreirani konstrukti zanesljivi, zato jih lahko uporabimo v nadaljevanju analize (glej Tabela 3.10).

Tabela 3.10: Zanesljivost konstruktov

Konstrukt	Starš	Cronbach's Alpha	N
Homofobija	Mati	0,920	10
	Oče	0,926	10
Emocionalna opora	Mati	0,928	9
	Oče	0,942	9
Materialna opora	Mati	0,921	9
	Oče	0,947	9
Informacijska opora	Mati	0,912	5
	Oče	0,932	5
Druženje	Mati	0,886	5
	Oče	0,922	5

V nadaljevanju bomo testirali hipoteze, zastavljene na podlagi literature. V analizi bodo upoštevani samo odgovori anketirancev, ki so se opredelili kot ne-heteroseksualci (glej Tabela 3.5).

Ker je v samih hipotezah vključen pojem istospolno usmerjeni, ki združuje poleg gejev in lezbijk tudi biseksualce in transseksualce (Pirnar 2006, 11), bodo v analizo vključeni tako prvi in drugi (geji, lezbijke in biseksualci), ki so bili vključeni v anketiranje. Prav tako pa je razkritje za njih ravno tako pomembno in čustveno naporno kot za geje in lezbijke ter označuje pomembno točko tudi v njihovem življenju.

Socialna opora je sestavljena iz štirih vrst opore, zato bo v analizi prikazana kot emocionalna, materialna ter informacijska opora in druženje kot oblika opore. Pri vsaki hipotezi so najprej prikazani rezultati za mater in nato še za očeta, saj smo podatke zbirali ločeno za vsakega od staršev.

3.1.1 Testiranje hipotez

3.1.1.1 Hipoteza 1

Hipoteza 1: Posamezniki, ki svojo istospolno usmerjenost razkrijejo staršem, prejemajo manj socialne opore kot tisti, ki ostanejo nerazkriti.

Pri prvi hipotezi smo za testiranje hipoteze uporabili t test za dva neodvisna vzorca, ki med seboj primerja dve povprečni vrednosti. Preverjali smo, kako se zaznana socialna opora (emocionalna, materialna, informacijska in druženje) s strani matere in očeta razlikuje pri tistih, ki so svojo spolno identiteto že razkrili in pri tistih, ki je še niso.

– Socialna opora s strani matere glede na razkritje

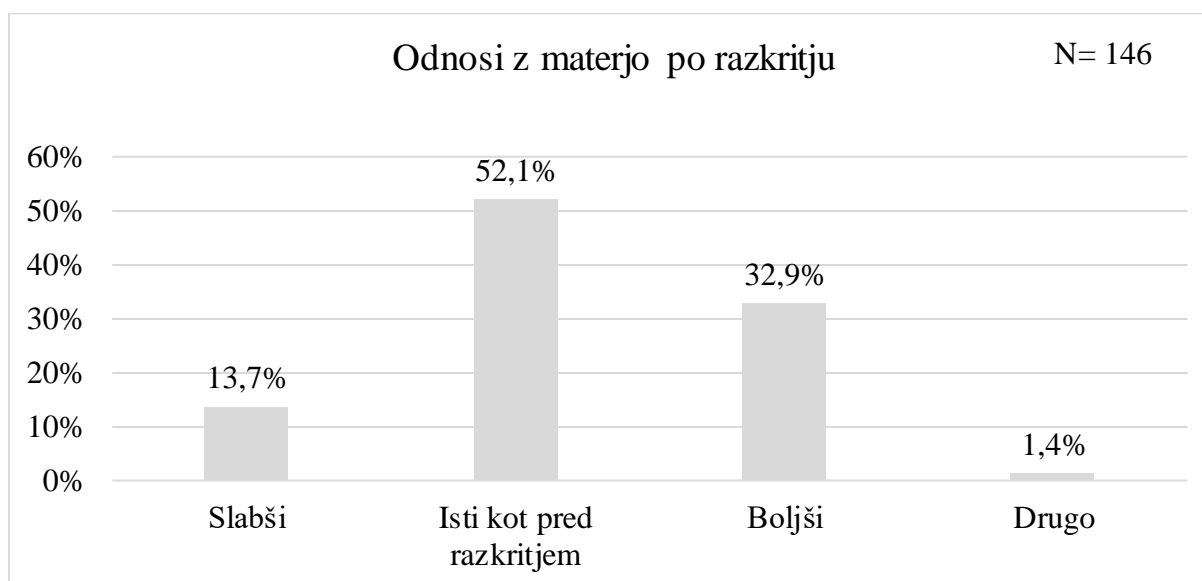
Kot vidimo iz tabele 3.11, je svojo istospolno usmerjenost (homoseksualno ali biseksualno), materi že razkrilo 71,2 % anketirancev, 28,8 % pa pred materjo še ni razkrilo svoje spolne usmerjenosti (glej Tabela 3.11).

Tabela 3.11: Razkritje istospolne usmerjenosti materi

Ali ste svojo spolno usmerjenost že razkrili materi?	f	f (%)
DA	148	71,2%
NE	60	28,8%
Skupaj	208	100%

Največ anketirancev (52,1 %) pravi, da je odnos po razkritju istospolne usmerjenosti z materjo ostal enak kot pred razkritjem, 32,9 % pa jih poroča o izboljšanjem odnosu z materjo, 13,7 % jih pravi, da se je odnos po razkritju poslabšal, 1,4 % pa, da je odvisen od situacije in trenutka oziroma da niha (glej Graf 3.1).

Graf 3.1: Odnosi po razkritju istospolne usmerjenosti materi

V spodnji tabeli vidimo, da tisti anketiranci, ki so svojo spolno usmerjenost že razkrili materi, od nje prejema več opore kot tisti, ki se materi še niso razkrili. Kot vidimo tisti anketiranci, ki so svojo spolno usmerjenost že razkrili materi, od nje prejema več emocionalne ($\bar{x}=4,13$), materialne ($\bar{x}=4,46$) in informacijske opore ($\bar{x}=4,52$) ter se v povprečju tudi več družijo z razkritimi otroki ($\bar{x}=4,41$) v primerjavi z materami nerazkritih anketirancev (glej Tabela 3.12).

Tabela 3.12: Prejemanje socialne opore s strani matere glede na to, ali so anketiranci svojo spolno usmerjenost že razkrili

Ali ste svojo spolno usmerjenost že razkrili materi?	N	Povprečje	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja	
Emocionalna opora mati	DA	148	4,13	0,95	0,08
	NE	57	3,76	0,90	0,12
Materialna opora mati	DA	148	4,46	0,72	0,06
	NE	57	4,20	0,97	0,13
Informacijska opora mati	DA	147	4,52	0,68	0,06
	NE	57	4,17	0,97	0,13
Druženje mati	DA	148	4,41	0,80	0,07
	NE	57	4,11	0,98	0,13

Iz spodnje tabele razberemo, da je razlika v prejemanju socialne opore (emocionalne, informacijske in družbenja) med tistimi, ki so svojo spolno usmerjenost že razkrili materi, in

tistimi, ki niso, statistično značilno različna, saj je vrednost statistične značilnosti pod 0,05. Kot vidimo iz spodnje tabele, je vrednost t testa pri emocionalni opori 2,56, statistična značilnost ($p=0,011$), kar kaže na to, da anketiranci, ki so svojo spolno usmerjenost že razkrili materi, dobivajo statistično pomembno več opore kot tisti, ki je še niso razkrili. Podobno ugotavljamo tudi pri informacijski opori. Vrednost t testa je 2,54, statistična značilnost pa je 0,013 in nam pove, da je razlika med anketiranci, ki so spolno usmerjenost razkrili materi in tistimi, ki niso, statistično pomembna, in sicer slednji s strani mater prejemajo manj informacijske opore. Statistično značilna razlika glede na razkritje materi pa obstaja tudi pri druženju. Vrednost t testa je 2,22, statistična značilnost pa 0,027, kar nam pove, da glede na razkritje materi obstajajo statistično značilne razlike pri druženju. Anketiranci, ki so se razkrili materi, prejemajo statistično značilno več socialne opore v obliki druženja kot tisti, ki se še niso razkrili. Pri prejetju materialne opore ($p=0,073$) pa glede na razkritje materi ne obstaja statistično značilnih razlik, saj je statistična značilnost večja od 0,05. To pomeni, da tisti, ki se niso razkrili in tisti, ki so se, prejemajo enako materialne opore s strani matere (glej Tabela 3.13).

Tabela 3.13: Razlika v prejetju socialne opore s strani matere glede na razkritje

		Levenov		t test za enakost povprečij								
		test		F	p ⁹	t	df	p	Povprečje - razlika	St. napaka	95% Interval zaupanja	
											Spodaj	Zgoraj
Emocionalna opora mati	EV ¹⁰	0,43	0,513	2,56	203,00	0,011	0,37	0,15	0,09	0,66		
Materialna opora mati	NEV ¹¹	4,90	0,028	1,82	80,57	0,073	0,26	0,14	-0,02	0,54		
Informacijska opora mati	NEV	9,76	0,002	2,54	78,73	0,013	0,36	0,14	0,08	0,63		
Druženje mati	EV	0,69	0,407	2,22	203,00	0,027	0,30	0,13	0,03	0,56		

⁹ Statistična značilnost

¹⁰ Enakost varianc predvidena

¹¹ Enakost varianc ni predvidena

– **Socialna opora s strani očeta glede na razkritje**

Po podatkih v spodnjem grafu ugotavljamo, da je svojo istospolno usmerjenost očetu razkrila nekaj več kot polovica anketirancev (57,1 %), 42,9 % pa se pred očetom še ni razkrilo. V primerjavi z materjo se je očetu razkrilo precej manj respondentov (glej Tabela 3.14).

Tabela 3.14: Razkritje istospolne usmerjenosti očetu

Ali ste svojo spolno usmerjenost že razkrili očetu?	f	f (%)
DA	112	57,1%
NE	84	42,9%
Skupaj	196	100%

Kar 57,4 % anketirancev je po razkritju istospolne usmerjenosti očetu poročalo o nespremenjenih odnosih z očetom (isti kot pred razkritjem), 29,6 % pa jih pravi, da so odnosi z očetom po coming out-u celo boljši. Le 13 % vprašanih poroča o slabših odnosih kot pred razkritjem (glej Graf 3.2).

Graf 3.2: Odnosi po razkritju istospolne usmerjenosti očetu

Do podobne ugotovitve kot pri prejemanju socialne opore s strani mater pridemo tudi pri prejemanju socialne opore s strani očetov. Anketiranci, ki so svojo spolno usmerjenost že razkrili očetu, od njega prejema več socialne opore, kot tisti, ki se očetom še niso razkrili. To opazimo na vseh ravneh socialne opore, torej pri emocionalni ($\bar{x}=3,78$), materialni

($\bar{x}=4,40$) informacijski opori ($\bar{x}=4,40$) in druženju ($\bar{x}=4,13$), saj je pri teh anketirancih povprečje višji kot pri tistih, ki se še niso razkrili (glej Tabelo 3.15).

Tabela 3.15: Prejemanje socialne opore s strani očeta glede na to, ali so anketiranci svojo spolno usmerjenost že razkrili

Ali ste svojo spolno usmerjenost že razkrili očetu?	N	Povprečje	Standardni odklon	Standardna napaka	Standardna povprečja
Emocionalna opora oče	DA	110	3,78	0,98	0,09
	NE	79	3,08	1,13	0,13
Materialna opora oče	DA	110	4,40	0,82	0,08
	NE	79	3,89	1,12	0,13
Informacijska opora oče	DA	109	4,40	0,80	0,08
	NE	79	3,88	1,08	0,12
Druženje oče	DA	109	4,13	0,98	0,09
	NE	79	3,49	1,17	0,13

Kot vidimo iz spodnje tabele, je statistična značilnost pri emocionalni ($t=4,51$; $p=0,000$), materialni ($t=3,5$; $p=0,001$), informacijski opori ($t=3,64$; $p=0,000$) in druženju ($t=4,09$; $p=0,000$) manjša od 0,05, kar pomeni, da obstaja razlika v zaznavi socialne opore s strani očeta glede na to, ali so anketiranci razkrili svojo istospolno usmerjenost očetu ali ne. Tisti, ki so pred očetom že naredili »coming out«, prejemajo s strani očetov več socialne opore v obliki emocionalne, materialne, informacijske opore in druženja kot tisti, ki se še niso razkrili (glej Tabelo 3.16).

Tabela 3.16: Razlika v prejemanju socialne opore s strani očeta glede na razkritje

		Levenov t test za enakost povprečij								
		Levenov test				t test za enakost povprečij				
		F	p	t	df	p	Povprečje - razlika	St. napaka	95% Interval zaupanja	
									Spodaj	Zgoraj
Emocionalna opora oče	EV	1,78	0,184	4,51	187	0,000	0,70	0,15	0,39	1,00
Materialna opora oče	NEV	8,47	0,004	3,50	135,27	0,001	0,52	0,15	0,23	0,81
Informacijska opora oče	NEV	7,48	0,007	3,64	136,46	0,000	0,52	0,14	0,24	0,81
Druženje oče	EV	3,19	0,076	4,09	186	0,000	0,64	0,16	0,33	0,95

Hipotezo 1 na podlagi analize ovržemo, saj smo ugotovili, da osebe, ki se staršem razkrijejo, prejemajo več določene socialne opore s strani mater in očetov kot osebe, ki svoje spolne usmerjenosti še niso razkrile staršem, pri materialni opori s strani matere pa ne ugotovimo razlik v prejemanju opore razkritim in nerazkritim posameznikom.

3.1.1.2 Hipoteza 2

Hipoteza 2: Posamezniki po razkritju istospolne usmerjenosti staršem prejemajo več socialne opore s strani mater kot očetov.

Za testiranje druge hipoteze smo uporabili t test za dva odvisna vzorca (paired t test). Pri testiranju te hipoteze so bili upoštevani le anketiranci (skupaj 108), ki so svojo spolno usmerjenost že razkrili staršem, tako materi kot očetu.

Iz rezultatov v spodnji tabeli lahko razberemo, da anketiranci s strani mater prejemajo več socialne opore v obliki emocionalne ($\bar{x}=4,19$), materialne ($\bar{x}=4,46$), informacijske opore ($\bar{x}=4,57$) in druženja ($\bar{x}=4,49$), saj je povprečje pri materah višje, v primerjavi z očeti (glej Tabela 3.17).

Tabela 3.17: Prejemanje socialne opore s strani mater in očetov

	Povprečje	N	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja
Emocionalna mati	4,19	108	0,89	0,09
Emocionalna oče	3,77	108	0,99	0,10
Materialna mati	4,46	108	0,68	0,07
Materialna oče	4,39	108	0,82	0,08
Informacijska mati	4,57	107	0,65	0,06
Informacijska oče	4,39	107	0,80	0,08
Druženje mati	4,49	107	0,70	0,07
Druženje oče	4,13	107	0,98	0,09

Kot vidimo v spodnji tabeli, pri emocionalni ($t=5,31$; $p=0,000$), informacijski opori ($t=2,60$; $p=0,011$) in druženju ($t=5,04$; $p=0,000$) obstaja statistično značilna razlika pri prejemanju opore s strani matere ali očeta, saj je vrednost statistične značilnosti manjša od 0,05. Glede na vrednosti povprečij lahko ugotovimo, da statistično značilno več emocionalne in informacijske opore ter druženja posamezniki prejemajo s strani mater kot očetov. Razlike

med prejemanjem opore s strani mater in očetov pa ne ugotovimo v primeru materialne opore ($t=1,18$; $p=0,240$), saj je statistična značilnost večja od 0,05. To pomeni, da posamezniki, ki so razkrili svojo spolno usmerjenost obema staršema, prejemajo enako materialne opore s strani mater in očetov (glej Tabela 3.18).

Tabela 3.18: Razlika v prejemanju socialne opore s strani mater in očetov

	Razlike							
	Povprečje	Razlika v povprečju	Standardna napaka povprečja	95% Interval zaupanja		t	df	p
				Spodaj	Zgoraj			
Emocionalna mati in oče	0,43	0,83	0,08	0,27	0,58	5,31	107	0,000
Materialna mati in oče	0,07	0,60	0,06	-0,05	0,18	1,18	107	0,240
Informacijska mati in oče	0,17	0,69	0,07	0,04	0,31	2,60	106	0,011
Druženje mati in oče	0,37	0,76	0,07	0,22	0,51	5,04	106	0,000

Hipotezo 2 na podlagi analize delno potrdimo, saj smo ugotovili, da osebe, ki se staršem razkrijejo, prejemajo več emocionalne, informacijske opore in druženja s strani mater, pri zaznavi materialne opore s strani matere in očeta pa ne obstajajo statistično značilne razlike, kar pomeni, da od obeh v enaki meri prejemajo materialno oporo.

3.1.1.3 Hipoteza 3

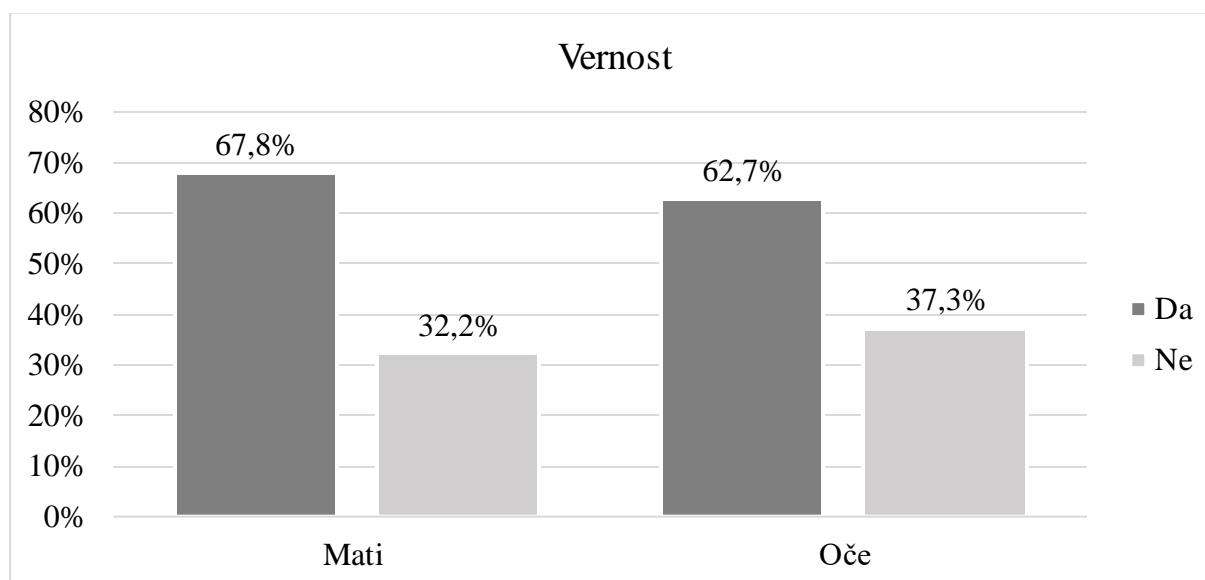
Hipoteza 3: Starši, ki ne pripadajo nobeni religiji, so manj homofobični ter po razkritju nudijo več socialne opore istospolno usmerjenemu posamezniku kot verni starši.

Pri tretji hipotezi smo za testiranje hipoteze uporabili t test za dva neodvisna vzorca, ki med seboj primerjata dve povprečni vrednosti. Preverjali smo, ali se homofobija in zaznana socialna opora (emocionalna, materialna, informacijska in druženje) s strani matere in očeta razlikuje pri tistih, katerih starši so verni in pri tistih, ki niso. Pred testiranjem tretje hipoteze pa smo kategorije odgovorov pri vprašanju, kjer smo spraševali po veri staršev, preoblikovali tako, da smo ustvarili dve kategoriji, in sicer kategorijo **verni**, v to kategorijo smo vključili vse starše katoliške, evangeličanske, protestantske, pravoslavne, druge krščanske, islamske,

judovske, orientalske ali druge vere, in kategorijo **neverni**, v to kategorijo so bili vključeni starši, ki niso verni oziroma so jih anketiranci označili kot ateiste.

Kot vidimo iz spodnjega grafa, je 67,8 % mater vernih, 32,2 % pa ni vernih. Med očeti je vernih le nekaj manj odstotkov kot pri materah, in sicer 62,7 %, 37,3 % pa je nevernih oziroma ateistov (glej Graf 3.3).

Graf 3.3: Vernost pri materi in očetu

Tudi pri testiranju te hipoteze so bili upoštevani le anketiranci, ki so svojo spolno usmerjenost že razkrili materi (146) in tisti, ki so svojo spolno usmerjenost že razkrili očetu (110). Anketiranci so ocenjevali homofobijo pri starših, tako da so izbrali odgovore na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni »starši se zagotovo ne bi strinjali«, 5 pa pomeni »starši bi se zagotovo strinjali«. Nižje vrednosti tako predstavljajo nižjo homofobnost pri starših, višje vrednosti večjo homofobnost. Na podlagi ocen anketirancev smo torej ugotavljali stopnjo homofobije pri starših. Najprej nas je zanimalo, ali so bolj verni starši bolj homofobni in obratno.

– Homofobija in socialna opora s strani matere glede na vernost

Na podlagi rezultatov analize ugotavljamo, da so po ocenah anketirancev matere, ki so verne, tudi nekoliko bolj homofobične ($\bar{x}=2,24$), saj je povprečje pri tej skupini višje kot pri tistih, ki niso verne ($\bar{x}=2,04$) (glej Tabela 3.19).

Tabela 3.19: Homofobija pri materi glede na vernost

Ali je mati verna?		N	Povprečje	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja
Homofobija pri materi	Da	99	2,24	0,97	0,10
	Ne	47	2,04	1,08	0,16

Vrednost t testa je 1,17, statistična značilnost pa je večja od 0,05, kar pomeni, da glede na to, ali so matere verne ali ne, ni glede na ocene anketirancev statistično značilnih razlik ($p=0,246$) v homofobnosti mater (glej Tabelo 3.20).

Tabela 3.20: Razlika v homofobiji pri materi glede na vernost

		Levenov test		t test za enakost povprečij						
		F	p	t	df	p	Povprečje - razlika	St. napaka	95% Interval zaupanja	
								Spodaj	Zgoraj	
Homofobija pri materi	EV	0,81	0,368	1,17	144	0,246	0,21	0,18	-0,14	0,56

Glede na povprečno vrednost vidimo, da anketiranci zaznavajo več materialne ($\bar{x}=4,51$) in informacijske opore ($\bar{x}=4,55$) s strani vernih mater, te se tudi v večji meri družijo z anketiranci ($\bar{x}=4,42$). Matere, ki niso verne, pa nudijo več emocionalne opore ($\bar{x}=4,20$) svojim otrokom (glej Tabelo 3.21).

Tabela 3.21: Socialna opora pri materi glede na vernost

Ali je mati verna		N	Povprečje	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja
Emocionalna opora mati	Da	99	4,10	0,94	0,09
	Ne	47	4,20	1,01	0,15
Materialna opora mati	Da	99	4,51	0,57	0,06
	Ne	47	4,34	0,96	0,14
Informacijska opora mati	Da	98	4,55	0,62	0,06
	Ne	47	4,46	0,82	0,12
Druženje mati	Da	99	4,42	0,75	0,08
	Ne	47	4,37	0,91	0,13

Kot vidimo v spodnji tabeli, je statistična značilnost pri vseh vrstah socialne opore večja od 0,05 (emocionalna – 0,561, materialna – 0,243, informacijska – 0,446 in druženje – 0,738).

To pomeni, da ne obstajajo statistično značilne razlike pri zaznavi socialne opore s strani otrok glede na vernost pri materi v nobeni od preučevanih vrst socialne opore (glej Tabela 3.22).

Tabela 3.22: Razlika v socialni opori pri materi glede na vernost

		Levenov		t test za enakost povprečij								
		test		F	p	t	df	p	Povprečje - razlika	St. napaka	95% Interval zaupanja	
											Spodaj	Zgoraj
Emocionalna opora mati	EV	0,24	0,627	-0,58	144	0,561	-0,10	0,17	-0,43	0,24		
Materialna opora mati	NEV	6,20	0,014	1,18	61,93	0,243	0,18	0,15	-0,12	0,48		
Informacijska opora mati	EV	1,12	0,292	0,76	143	0,446	0,09	0,12	-0,15	0,34		
Druženje mati	EV	0,51	0,477	0,34	144	0,738	0,05	0,14	-0,24	0,33		

Preverili smo tudi, kako pogosto matere razkritih anketirancev obiskujejo verske obrede. Kot vidimo iz spodnjega grafa, kar 41,4 % mater ne obiskuje verskih obredov, 32,3 % pa manj kot mesečno, 15,2 % obiskuje verske obrede nekajkrat mesečno, nekajkrat tedensko pa verske obrede obiskuje le 11,1 % mater anketirancev (glej Graf 3.4).

Graf 3.4: Pogostost obiskovanja verskih obredov pri materah

– **Homofobija in socialna opora s strani očeta glede na vernost**

Na podlagi rezultatov v spodnji tabeli lahko rečemo, da so tako kot pri materah verni očetje po ocenah anketirancev nekoliko bolj homofobni ($\bar{x}=2,47$) kot neverni očetje ($\bar{x}=2,23$), pri obeh pa je stopnja homofobije nizka (glej Tabelo 3.23).

Tabela 3.23: Homofobija pri očetu glede na vernost

Ali je oče veren?	N	Povprečje	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja	
Homofobija pri očetu	Da	67	2,47	0,99	0,12
	Ne	40	2,23	1,04	0,16

Vrednost t testa je 1,19, na podlagi statistične značilnosti, ki znaša 0,235, pa ugotavljamo, da glede na to, ali so očetje verni ali ne, ni statistično značilnih razlik v homofobičnosti enih in drugih. Ne moremo torej trditi, da so verni očetje bolj homofobni kot neverni očetje (glej Tabelo 2.24).

Tabela 3.24: Razlika v homofobiji pri očetu glede na vernost

		Levenov test		t test za enakost povprečij						
		F	p	t	df	p	Povprečje - razlika	St. napaka	95% Interval zaupanja	
				Spodaj	Zgoraj					
Homofobija pri očetu	EV	0,00	0,954	1,19	105	0,235	0,24	0,20	-0,16	0,64

Več materialne ($\bar{x}=4,41$) in informacijske opore ($\bar{x}=4,40$) nudijo istospolnemu posamezniku verni očetje. Neverni pa nudijo več emocionalne opore ($\bar{x}=3,83$) in se več družijo z otroki ($\bar{x}=4,17$) (glej Tabelo 3.25).

Tabela 3.25: Socialna opora pri očetu glede na vernost

Ali je oče veren?		N	Povprečje	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja
Emocionalna opora oče	Da	67	3,69	0,98	0,12
	Ne	41	3,83	1,10	0,17
Materialna opora oče	Da	67	4,41	0,77	0,09
	Ne	41	4,31	1,03	0,16
Informacijska opora oče	Da	66	4,40	0,79	0,10
	Ne	41	4,32	0,93	0,14
Druženje oče	Da	66	4,09	1,03	0,13
	Ne	41	4,17	0,96	0,15

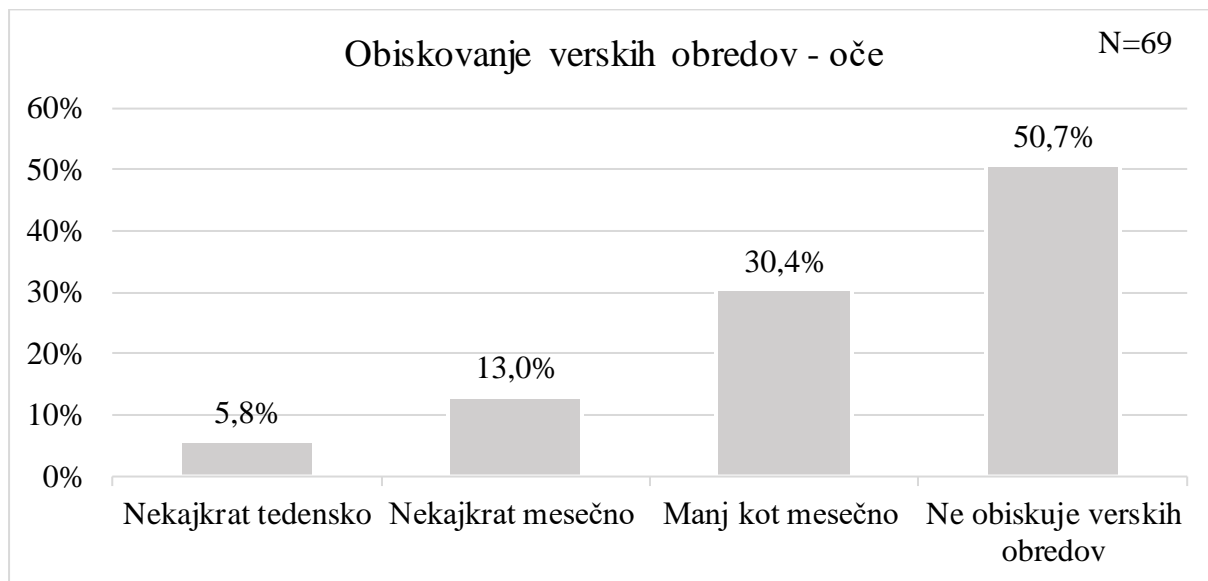
Statistična značilnost pri vseh vrstah socialne opore je večja od 0,05 (emocionalna – 0,472 materialna – 0,549, informacijska – 0,635 in druženje – 0,696, kar pomeni, da ne obstajajo statistično značilne razlike pri zaznavi emocionalne, materialne in informacijske opore ter druženja s strani otrok glede na vernost pri očetu v nobeni od preučevanih vrst socialne opore (glej Tabela 3.26).

Tabela 3.26: Razlika v socialni opori pri očetu glede na vernost

		Levenov test		t test za enakost povprečij						
		F	p	t	df	p	Povprečje - razlika	St. napaka	95% Interval zaupanja	
									Spodaj	Zgoraj
Emocionalna opora oče	EV	0,24	0,623	-0,72	106	0,472	-0,15	0,20	-0,55	0,26
Materialna opora oče	EV	0,86	0,355	0,60	106	0,549	0,10	0,17	-0,24	0,45
Informacijska opora oče	EV	0,01	0,927	0,48	105	0,635	0,08	0,17	-0,25	0,41
Druženje oče	EV	0,68	0,410	-0,39	105	0,696	-0,08	0,20	-0,47	0,32

Preverili smo tudi, kako pogosto očetje razkritih anketirancev obiskujejo verske obrede. Kot vidimo v spodnjem grafu, kar 50,7 % očetov verskih obredov sploh ne obiskuje, 30,4 % pa manj kot mesečno, 13 % očetov obiskuje verske obrede nekajkrat mesečno, nekajkrat tedensko pa verske obrede obiskuje le 5,8 % očetov anketirancev (glej Graf 3.5).

Graf 3.5: Pogostost obiskovanja verskih obredov pri materah

Hipotezo 3 na podlagi analize ovržemo, saj smo ugotovili, da ni razlik v homofobnosti staršev glede na vernost, prav tako pa ne ugotovimo statistično značilnih razlik v zaznavi socialne opore s strani otrok. Razlog za to bi lahko bil ta, da veliko mater in očetov ne obiskuje verskih obredov, kar pomeni, da najverjetneje niso zelo verni in ne stojijo za negativnimi stališči o istospolno usmerjenih tako močno kot zelo verni starši.

3.1.1.4 Hipoteza 4

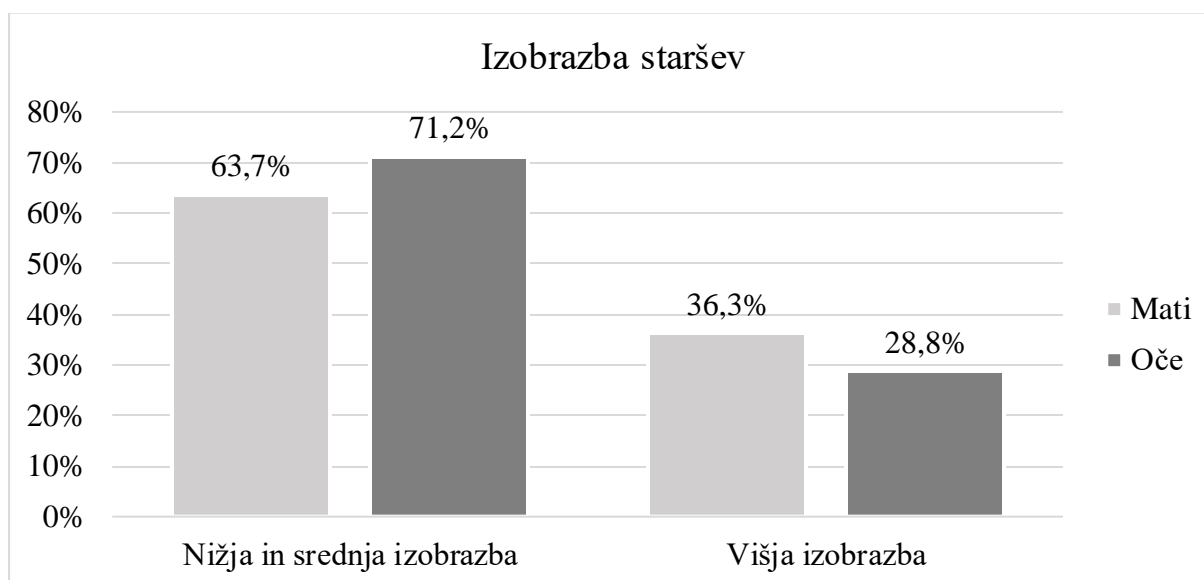
Hipoteza 4: Višje izobraženi starši so manj homofobični, istospolno usmerjenemu posamezniku pa po razkritju nudijo več socialne opore kot nižje izobraženi.

Zadnjo, četrto hipotezo, smo prav tako testirali s pomočjo t testa za dva neodvisna vzorca. Preverjali smo, ali se homofobija in zaznana socialna opora (emocionalna, materialna, informacijska in druženje) s strani matere in očeta glede na izobrazbo staršev razlikuje. Izobrazba staršev je bila za potrebe testiranja te hipoteze rekodirana tako, da smo tvorili dve skupini. V prvo skupino, ki smo jo poimenovali **nizka in srednja izobrazba**, smo uvrstili tiste z nedokončano in dokončano osnovno šolo, tiste z nižjim poklicnim izobraževanjem (NPI – 2 leti), srednjim poklicnim izobraževanjem (SPI – 3 leta) in SSI, PTI ter gimnazije (4 leta), v drugo skupino, poimenovano **visoka izobrazba**, pa smo uvrstili tiste, ki so zaključili višješolske programe (1. bolonjska stopnja), magisteriji stroke (2. bolonjska stopnja), univerzitetne programe pred bolonjsko reformo, magisteriji znanosti in doktorati znanosti (3. bolonjska st.). Tudi pri testiranju te hipoteze so bili upoštevani anketiranci, ki so svojo spolno

usmerjenost že razkrili materi (148) in očetu (112). Še pred testiranjem pa smo pogledali izobrazbeno strukturo matere in očeta.

Kot vidimo iz spodnjega grafa, ima nekoliko več očetov nižjo in srednjo izobrazbo (71,2 %) v primerjavi z materami (63,7 %). Višjo izobrazbo pa ima tako nekoliko več mater (36,3 %) kot očetov (28,8 %) (glej Graf 3.6).

Graf 3.6: Izobrazba matere in očeta

Glede na izračune povprečnih vrednosti ugotovimo, da so matere z nižjo in srednjo izobrazbo nekoliko bolj homofobne ($\bar{x}=2,25$) kot tiste z višjo izobrazbo ($\bar{x}=2,05$), v povprečju pa je stopnja homofobije tako pri enih kot drugih nizka (glej Tabelo 3.27).

Tabela 3.27: Homofobija pri materi glede na izobrazbo

Izobrazba		N	Povprečje	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja
Homofobija pri materi	Nižja in srednja izobrazba	93	2,25	1,02	0,11
	Višja izobrazba	53	2,05	0,99	0,14

Kot vidimo v spodnji tabeli, je vrednost t testa 1,12, statistična značilnost pa je večja od 0,05, kar pomeni, da glede na izobrazbo ne obstaja pomembna razlika v homofobnosti mater (glej Tabelo 3.28).

Tabela 3.28: Razlike v homofobiji glede na izobrazbo matere

		Levenov test				t test za enakost povprečij				
		F	p	t	df	p	Povprečje - razlika	St. napaka	95% Interval zaupanja	
									Spodaj	Zgoraj
Homofobija pri materi	EV	0,20	0,655	1,12	144	0,263	0,20	0,17	-0,15	0,54

Homofobija pri očetih z nizko in srednjo izobrazbo je višja ($\bar{x}=2,50$) v primerjavi z višje izobraženimi očetmi ($\bar{x}=2,15$). Je pa v obeh skupinah stopnja homofobije precej nizka (glej Tabela 3.29).

Tabela 3.29: Homofobija pri očetu glede na izobrazbo

Izobrazba	N	Povprečje	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja
Homofobija pri očetu	Nizka in srednja izobrazba	77	2,50	1,01
	Višja izobrazba	31	2,15	1,01

Kot vidimo iz tabele spodaj, je tudi tukaj statistična značilnost večja od 0,05 ($p=0,112$), kar pomeni, da glede na izobrazbo pri očetu ne obstajajo statistično značilne razlike v stopnji homofobije (glej Tabela 3.30).

Tabela 3.30: Razlike v homofobiji glede na izobrazbo očeta

		Levenov test				t test za enakost povprečij				
		F	p	t	df	p	Povprečje - razlika	St. napaka	95% Interval zaupanja	
									Spodaj	Zgoraj
Homofobija pri očetu	EV	0,00	0,951	1,60	106,00	0,112	0,34	0,22	-0,08	0,77

Glede na vrednosti povprečja ugotovimo, da matere z višjo izobrazbo nudijo razkritemu otroku več materialne ($\bar{x}=4,47$) in informacijske opore ($\bar{x}=4,55$), matere z nižjo in srednjo izobrazbo pa nekoliko več emocionalne ($\bar{x}=4,13$) in se več družijo z njimi ($\bar{x}=4,43$). Razlika glede na izobrazbo pa je zelo majhna (glej Tabela 3.31).

Tabela 3.31: Socialna opora glede na izobrazbo matere

	Izobrazba	N	Povprečje	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja
Emocionalna opora mati	Nižja in srednja izobrazba	93	4,13	0,92	0,10
	Višja izobrazba	53	4,12	1,02	0,14
Materialna opora mati	Nižja in srednja izobrazba	93	4,46	0,72	0,07
	Višja izobrazba	53	4,47	0,72	0,10
Informacijska opora mati	Nižja in srednja izobrazba	92	4,51	0,75	0,08
	Višja izobrazba	53	4,55	0,57	0,08
Druženje mati	Nižja in srednja izobrazba	93	4,43	0,76	0,08
	Višja izobrazba	53	4,35	0,90	0,12

Kot vidimo v tabeli 3.30, razlika v zaznavi socialne opore glede na izobrazbo matere ni statistično značilna pri nobeni izmed preučevanih vrst socialne opore (emocionalna – 0,940; materialna – 0,945; informacijska – 0,733 in druženje – 0,580). Ne moremo torej reči, da matere z višjo izobrazbo nudijo več socialne opore razkriteму posamezniku, kot tiste nižjo in srednjo izobrazbo (glej Tabelo 3.32).

Tabela 3.32: Razlika v socialni opori matere glede na izobrazbo

		Levenov test		t test za enakost povprečij							
		F	p	t	df	p	Povprečje - razlika	St. napaka	95% Interval zaupanja		
										Spodaj	Zgoraj
Emocionalna opora mati	EV	0,73	0,393	0,07	144	0,940	0,01	0,17	-0,31	0,34	
Materialna opora mati	EV	0,00	0,969	-0,07	144	0,945	-0,01	0,12	-0,25	0,24	
Informacijska opora mati	EV	2,67	0,104	-0,34	143	0,733	-0,04	0,12	-0,28	0,19	
Druženje mati	EV	0,25	0,619	0,55	144	0,580	0,08	0,14	-0,20	0,35	

Glede na vrednosti povprečja ugotovimo, da očetje z višjo izobrazbo nudijo razkriteму otroku več emocionalne ($\bar{x}=4,00$), materialne ($\bar{x}=4,50$) in informacijske opore ($\bar{x}=4,53$), prav tako pa se več družijo z svojimi otroki ($\bar{x}=4,23$) v primerjavi s starši z nizko in srednjo izobrazbo (glej Tabelo 3.33).

Tabela 3.33: Socialna opora glede na izobrazbo očeta

	Izobrazba	N	Povprečje	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja
Emocionalna opora oče	Nizka in srednja izobrazba	77	3,65	1,03	0,12
	Višja izobrazba	32	4,00	0,97	0,17
Materialna opora oče	Nizka in srednja izobrazba	77	4,32	0,94	0,11
	Višja izobrazba	32	4,50	0,69	0,12
Informacijska opora oče	Nizka in srednja izobrazba	76	4,31	0,90	0,10
	Višja izobrazba	32	4,53	0,68	0,12
Druženje oče	Nizka in srednja izobrazba	76	4,07	1,08	0,12
	Višja izobrazba	32	4,23	0,79	0,14

Iz spodnje tabele vidimo, da glede na izobrazbo očeta ne obstajajo statistično značilne razlike v zaznavi emocionalne opore ($p=0,102$), materialne opore ($p=0,309$), informacijske opore ($p=0,203$) in druženja ($p=0,415$). Ne moremo torej reči, da višje izobraženi nudijo več socialne opore kot starši z nizko in srednjo izobrazbo (glej Tabela 3.34).

Tabela 3.34: Razlika v socialni opori očeta glede na izobrazbo

		Levenov test				t test za enakost povprečij					
		F	p	t	df	p	Povprečje - razlika	St. napaka	95% Interval zaupanja		
										Spodaj	Zgoraj
Emocionalna opora oče	EV	0,75	0,390	-1,65	107	0,102	-0,35	0,21	-0,77	0,07	
Materialna opora oče	EV	3,58	0,061	-1,02	107	0,309	-0,19	0,18	-0,55	0,18	
Informacijska opora oče	EV	3,01	0,086	-1,28	106	0,203	-0,23	0,18	-0,58	0,12	
Druženje oče	EV	3,95	0,049	-0,82	78,68	0,415	-0,15	0,19	-0,52	0,22	

Hipotezo 4 na podlagi analize ovržemo. Glede na izobrazbo matere in očeta ne obstaja statistično značilnih razlik v zaznavi socialne opore s strani razkritih anketirancev.

3.1.1.5 Druge ugotovitve

Glede na to, da nismo ugotovili, da bi izobrazba in verovanje staršev kakorkoli prispevalo k večji oziroma manjši socialni opori razkritim posameznikom, smo v nadaljevanju preverili še, ali je homofobija pri materi in očetu povezana z zaznavo socialne opore (emocionalne, materialne, informacijske in druženja) s strani otrok pri enem in drugem staršu. Še prej pa smo pogledali, kakšna je homofobnost staršev. Upoštevali smo le anketirance, ki so svojo spolno usmerjenost že razkrili materi (148) in očetu (109).

Kot vidimo v spodnji tabeli, so anketiranci na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni, da se starši »sploh ne bi strinjali« z določeno trditvijo, 5 pa, da bi se »zagotovo strinjali«, v povprečju z 2,18 ocenili homofobnost matere in 2,42 homofobnost očeta. To pomeni, da sta tako oče kot mati v povprečju ne bi strinjala s trditvami, kar kaže na precej nizko homofobnost pri starših, sicer je pri očetu homofobija nekoliko večja, vendar zanemarljivo (glej Tabelo 3.35).

Tabela 3.35: Homofobija pri materi in očetu

	N	Povprečje	Standardni odklon	Minimum	Maksimum
Mati	148	2,18	1,02	1,00	5,00
Oče	109	2,42	1,03	1,00	4,40

V nadaljevanju smo s pomočjo Pearsonovega korelacijskega koeficienta ugotavljali povezanost med homofobijo pri starših in zaznano socialno oporo s strani otrok. Ta koeficient smo uporabili, saj so spremenljivke, uporabljene v analizi, konstrukti, kar pomeni, da so njihove lestvice intervalnega tipa.

Iz tabele spodaj vidimo, da so spremenljivke homofobije ter emocionalna, materialna, informacijska opora in druženje med seboj statistično značilno povezane, saj je vrednost statistične značilnosti v vseh obravnavanih primerih manjša od 0,05. Povezanost med spremenljivkami je linearna, negativna in srednje močna, kar pomeni, da se z višanjem homofobije pri materi statistično značilno manjša emocionalna opora ($p=0,000$), materialna opora ($p=0,000$), informacijska opora ($p=0,000$) in druženje kot oblika socialne opore ($p=0,000$). Homofobija pri materi torej negativno prispeva k socialni opori nasploh (glej Tabelo 3.36).

Tabela 3.36: Povezanost homofobije pri materi in zaznane socialne opore s strani matere

		Homofobija mati	
Personov koeficient korelacije	Emocionalna opora mati	Korelacijski koeficient	-0,571**
		Statistična značilnost	0,000
		N	148
	Materialna opora mati	Korelacijski koeficient	-0,515**
		Statistična značilnost	0,000
		N	148
	Informacijska opora mati	Korelacijski koeficient	-0,415**
		Statistična značilnost	0,000
		N	147
	Druženje mati	Korelacijski koeficient	-0,528**
		Statistična značilnost	0,000
		N	148

** . Korelacije je statistično značilna pri stopnji 0.01.

Pri pregledu povezanosti homofobije pri očetu in zaznani socialne opore s strani očeta ugotavljamo podobo kot pri materi. Glede na vrednost statistične značilnosti lahko trdimo, da je homofobija statistično značilno povezana z zaznavo emocionalne, materialne, informacijske opore in druženja, saj je njena vrednost v vseh opazovanih primerih manjša od 0,05. Povezanost med spremenljivkami homofobija ter emocionalna, materialna opora in druženje je linearna, negativna in srednje močna, med spremenljivkama homofobija in informacijska opora pa linearna, negativna in šibka, kar pomeni, da se z višanjem homofobije pri očetu statistično značilno manjša emocionalna opora ($p=0,000$), materialna opora ($p=0,000$), informacijska opora ($p=0,002$) in druženje kot oblika socialne opore ($p=0,000$). Večja torej kot je homofobija pri očetu, manj socialne opore posamezniki zaznavajo s strani očeta (glej Tabelo 3.37).

Tabela 3.37: Povezanost homofobije pri očetu in zaznane socialne opore s strani očeta

		Homofobija oče	
Personov koeficient korelacije	Emocionalna opora oče	Korelacijski koeficient	-0,525
		Statistična značilnost	0,000
		N	109
	Materialna opora oče	Korelacijski koeficient	-0,440
		Statistična značilnost	0,000
		N	109
	Informacijska opora oče	Korelacijski koeficient	-0,291
		Statistična značilnost	0,002
		N	108
	Druženje oče	Korelacijski koeficient	-0,586
		Statistična značilnost	0,000
		N	108

** . Korelacije je statistično značilna pri stopnji 0.01.

Homofobija pri starših je bila tako prepoznana kot dejavnik, ki pomembno prispeva k zaznavi socialne opore, tako pri materi kot pri očetu.

4 ZAKLJUČEK

Čeprav družina oziroma starši niso glavni vir socialne opore istospolno usmerjenim, igrajo pomembno vlogo v življenju posameznikov z manjšinsko spolno usmerjenostjo. Družina je osnovna celica, v kateri odraščajo, zato je potreba po priznanju znotraj nje še toliko večja.

V empiričnem delu naloge smo predstavili podatke, zbrane z anketnim vprašalnikom, ki so nam pokazali, v kakšni meri posamezniki zaznavajo socialno oporo s strani staršev in kako razkritje istospolne identitete vpliva na prejemanje te opore ter kakšne so razlike glede zaznave socialne opore s strani matere in očeta. Poleg tega smo tudi preverjali, kako sociodemografski spremenljivki, izobrazba in vera, vplivata na stopnjo homofobije pri starših in nudenje socialne opore razkritim istospolno usmerjenim posameznikom oziroma točneje zaznavo socialne opore.

Že na začetku smo ugotovili, da je več anketirancev razkritih pred materjo kot pred očetom, kar je najbrž posledica strahu pred očetom kot avtoriteto. Ugotovili smo tudi, da anketiranci, ki so se razkrili pred starši, v večini poročajo o tem, da se po coming out-u odnosi z materjo in očetom niso spremenili, ali so se celo izboljšali, le nekaj jih poroča o poslabšanih odnosih s starši po razkritju. Razkriti pred očetom tako prejema več socialne opore kot nerazkriti posamezniki. Pri materah pa prav tako prejema več socialne opore, izjema je le materialna opora, kjer ni razlike v prejemanju te opore med razkritimi in nerazkritimi anketiranci. Posledica tega, da nerazkriti prejema manj socialne opore s strani staršev, bi lahko bila ta, da se zaradi družbene stigme in internalizirane homofobije oddaljijo od staršev, saj zaradi takšnih in drugačnih razlogov ne želijo, da bi izvedeli za njihovo spolno usmerjenost, posledično pa zaradi šibkih vezi s starši iščejo oporo v drugih virih, ki so jim bližje in jim bolj zaupajo in tako nimajo potrebe po priznanju in opori pri starših.

V nadaljevanju smo pred mamo in očetom razkritimi istospolno usmerjenimi ugotavljali razlike v prejemanju socialne opore s strani enega in drugega starša. Razkriti anketiranci prejema več emocionalne in informacijske opore kot tudi družjenja s strani mater, medtem ko v prejemanju materialne opore ne obstaja razlik med materjo in očetom, najverjetneje zato, ker očetje v večji meri finančno vzdržujejo družino in njene družinske člane. Prav tako nismo ugotovili statistično značilne razlike v homofobnosti pri materi in očetu glede na to, ali so verni ali ne. Razlike med vernimi in nevernimi, pa niso bile statistično značilne niti pri zaznavanju socialne opore s strani matere in očeta. Eden od razlogov bi lahko bil ta, da večina

mater in očetov, ki so sicer verni, ne obiskuje verskih obredov, ali pa jih obiskujejo le nekajkrat letno oziroma ob večjih cerkvenih praznikih, kar pomeni, da kljub temu, da so identificirani kot verni, njihova vera ni močna oziroma manj predano sledijo njenim naukom. Pri ugotavljanju razlik v homofobnosti staršev glede na izobrazbo ter pri zaznani socialni opori s strani staršev glede na izobrazbo pridemo do ugotovitve, da glede na izobrazbo ni statistično značilnih razlik v homofobnosti in zaznani socialni opori niti pri materi niti pri očetu. Pri pregledu izobrazbe staršev ugotavljamo, da ima večina mater in očetov nižjo in srednjo izobrazbo, tistih z visoko izobrazbo pa je manj.

Izobrazba in vernost tako nista ugotovljeni kot dejavnika, ki kakorkoli prispevata k zaznavi socialne opore s strani staršev, je pa homofobnost staršev tista, ki pomembno prispeva k zaznavi socialne opore. Z večanjem homofobije pri starših je zaznava posamezne vrste socialne opore (emocionalne, materialne, informacijske in družjenja) statistično pomembno nižja.

Druge raziskave na naključni populaciji mladih (Mladina 93 in 95) kažejo, da se je tudi v Sloveniji zgodil premik iz etične v afektivno in podporno družino. Rener pojasnjuje, da so se odnosi med otroki in starši v zadnjem času spremenili, da odnose nadzorovanja in poslušnosti zamenjujejo odnosi pomoči, spodbujanja in zaupnosti otrokom, starši pa tako svojim otrokom nudijo predvsem emocionalno in instrumentalno oporo (Rener 2006, 98–99). Ker družina ne temelji več v takšni meri na tradicionalnosti, so možnosti, da bo istospolno usmerjeni posameznik v družini sprejet, vedno večje, sploh pri mlajših generacijah. Rener dodaja, da je mladina devetdesetih let staršem podobna, podobni so si v stališčih, vrednotah in življenjskih strategijah, zdi se, kot da generacijski konflikt izginja in s tem izgublja svojo formativno funkcijo, družina tako deluje kot zavetje, terapevtsko protiokolje, ki blaži strese in konflikte zunanjega sveta (Rener 2006, 89–90). Glede na to, da je bila povprečna starost anketirancev na našem vzorcu 28 let, lahko pripišemo podobne lastnosti tudi tem posameznikom in njihovim družinam.

5 LITERATURA IN VIRI

1. Brečko, Barbara Neža. 2005. Istospolno usmerjeni: metodologija raziskovanja skritih populacij. *Družboslovne razprave XXI* (49–50): 107–118.
2. Carnelley, Katherine B., Erica G. Hepper, Colin Hichs in William Turner. 2011. Perceived parental reactions to coming out, attachment, and romantic relationship views. *Attachment & Human Development* 13 (3): 217–236.
3. Cobb, Sidney. 1976. Social Support as a Moderate of Life Stress. *Psychosomatic Medicine* (5): 300–314.
4. *Coming out-razkritje staršem*. 2002. Dostopno prek: <http://www.ljudmila.org/sgs/modules.php?name=News&file=print&sid=139> (29. julij 2016).
5. Dremelj, Polona. 2003. Sorodstvene vezi kot vir socialne opore posameznikov. *Družboslovne razprave XIX* (43): 149–170.
6. Flood, Michael in Clive Hamilton. 2005. Mapping Homophobia in Australia. V *Homophobia: An Australian History*, ur. Shirleene Robinson, 16–38. Sydney: The Federation Press.
7. Gerhards, Jürgen. 2010. Non-Discrimination towards Homosexuality. *International Sociology* 25 (1): 5–28.
8. Goldfried, Marvin R. in Anita P. Goldfried. 2001. The Importance of Parental Support in the lives of Gay, Lesbian, and Bisexual Individuals. *Psychotherapy in Practice* 57 (5): 681–693.
9. Green, Robert-Jay. 2000. »Lesbian, Gay Men, and Their Parents«: A Critique of LaSala and the Prevailing Clinical »Wisdom«. *Family Process* 39 (2): 257–266.
10. Groves, Robert M., Floyd J. Fowler, Mick P. Couper, James M. Lepkowski, Eleanor Singer in Roger Tourangeau. 2004. *Survey Methodology*. New Jersey: Hoboken.
11. Haralambos, Michael in Martin Holborn. 2001. *Sociologija: Teme in pregledi*. Ljubljana: DZS.
12. Herek, Gregory M. 2000. Homosexuality. V *Encyclopedia of psychology*, ur. A.E. Kazdin, 153–156. Washington DC: American Psychological Association & Oxford University Press.
13. Hlebec, Valentina. 2011. *Metodologija samoevalvacije*. Dostopno prek: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ESS/ACS_Izobrazevanje/ACSIzobrazevanje_33Metodologija.pdf (5. avgust 2016).
14. Hlebec, Valentina in Tina Kogovšek. 2003. Konceptualizacija socialne opore.

Družboslovne razprave XIX (43): 103–125.

15. Humer, Živa, Simona Maljevac in Roman Kuhar. 2011. Obrazi homofobije. V *Obrazi homofobije*, ur. Roman Kuhar, 58–99. Ljubljana: Mirovni inštitut.
16. Kogovšek, Tina, Roman Kuhar in Alenka Švab. 2007–2009. *Raziskava o spletnih zmenkih*. Dostopno prek: <https://sites.google.com/site/internetzmenki/raziskovalna-skupina> (30. avgust 2016).
17. Kuhar, Roman. 2001. *Mi drugi: oblikovanje in razkritje homoseksualne identitete*. Ljubljana: ŠKUC.
18. --- 2005. Razkritje homoseksualne identitete. *Družboslovne razprave* XXI (49–50): 119–138.
19. --- 2006. Homofobija: Kultura strahu pred homoseksualnostjo. *Teorija in praksa* 43 (3–4): 540–556.
20. --- 2011. Kdo se boji homoseksualnosti in zakaj? V *Obrazi homofobije*, ur. Roman Kuhar, 18–22. Ljubljana: Mirovni inštitut.
21. Kuhar, Roman in Alenka Švab. 2009. Homophobia and Violence against Gays and Lesbians in Slovenia. *Revija za sociologiju* XXXIX (4): 267–281.
22. Kurdek, Lawrence A. in Partick Schmitt. 1987. Perceived Emotional Support from Family and Friends in Members of Homosexual, Married, and Heterosexual Cohabiting Couples. *Journal of Homosexuality* 14 (3–4): 57–68.
23. Lamovec, Tanja. 1988. *Priročnik za psihologijo motivacije in emocij*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
24. LaSala, Michael C. 2000. Lesbians, Gay Men, and Their Parents: *Family Therapy for the Coming-Out Crisis*. *Family Process* 39 (1): 67–81.
25. Loftus, Jeni. 2001. America's Liberalization in Attitudes Toward Homosexuality 1973 to 1998. *American Sociological Review* 66 (5): 762–782.
26. Lutes, Jeff. 2007. *What the Science Says - and Doesn't Say - About Homosexuality*. Dostopno prek: <http://melwhite.org/wp-content/uploads/What-Science-Says-About-Homosexuality-by-Jeff-Lutes.pdf> (15. julij 2016).
27. Marinšek, Denis. 2015. *Multivariatna analiza*. Zbirka rešenih nalog. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
28. Mavrična Svetovalnica. 2011. *Vse kar zanima starše lezbijk, gejev, biseksualcev in biseksualk*. Ljubljana: Društvo DIH.
29. Neuman, Lawrence W. 2006. *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Boston: University of Wisconsin at Whitewater.

30. Pan, Maja. 2007. *Homofobija ni kul!* Ljubljana: Amnesty International Slovenije.
31. Pirnar, Marta. 2006. *Tok proti tok.* Ljubljana: ŠKUC.
32. Pucelj, Jože. 2000. *Ko bi ljubezni ne imel.* Ljubljana: Škofijski urad Ljubljana Dravlje.
33. Ragin, Charles C. 2007. *Družboslovno raziskovanje: Enotnost in raznolikost metode.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
34. Renner, Tanja, Matej Sedmak, Alenka Švab in Mojc Urek. 2006. *Družine in družinsko življenje v Sloveniji.* Koper: Univerza na Primorskem.
35. Roggemans, Lilith, Bram Spruyt, Filip Van Droogenbroeck in Gil Keppens. 2015. Religion and Negative Attitudes towards Homosexuals An Analysis of Urban Young People and Their Attitudes towards Homosexuality. *Young* 23 (3): 254–276.
36. Savin-Williams, Ritch C. in Eric M. Dube. 1998. Parental reaction to Their Child's Disclosure of Gay/Lesbian Identity. *Family Relations* 47 (1): 7–8.
37. Seligson, Mitchell A. in Daniel E. Moreno Morales. 2010. *Gay in the Americas: Negative attitudes toward homosexuals in politics persist—even among the young.* Dostopno prek: <http://americasquarterly.org/node/1301> (3. maj 2014).
38. Strohm, Charles Q., Susan D. Cochran, in Vickie M. Mays. 2007. Gender and sexual orientation differences in social support from family, friends, and romantic relationships. *American Sociological Association.* Dostopno prek: http://citation.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/1/8/4/4/6/pages184468/p184468-1.php (3. maj 2014).
39. Šadl, Zdenka. 2005. Družbene spremembe, travmatične emocije in emocionalna opora. *Družboslovne razprave XXI* (49–50): 223–241.
40. Švab, Alenka. 2005. Sprejet med prijatelji, zavrnjen v družbi–istospolna partnerska v Sloveniji. *Družboslovne razprave XXI* (49–50): 139–153.
41. Švab, Alenka in Roman Kuhar. 2005a. »Skrite« socialne manjšine–primer raziskovanja vsakdanjega življenja istospolno usmerjenih v Sloveniji. *Teorija in praksa* 42 (1): 136–185.
42. --- 2005b. *Neznosno udobje zasebnosti: Vsakdanje življenje gejev in lezbijk.* Ljubljana: Mirovni inštitut.
43. --- 2014. The Transparent and Family Closets: Gay Man and Lesbian and Their Families of Origin. *Journal of GLBT Family Studies.* 10 (1–2): 15–35.
44. Tourangeau, Roger in Tom W. Smith. 1996. Asking Sensitive Questions: The Impact of Data Collection Mode, Question Format, and Question Context. *The Public Opinion Quarterly* 60 (2): 275–304.
45. Ueno, Koji. 2005. Sexual Orientation and Psychological Distress in Adolescence:

Examining Interpersonal Stressors and Social Support Processes. *Social Psychology Quarterly* 68 (3): 258–277.

46. Vaux, A., Riedel, S., in Stewart D. 1987. Modes of social support: The Social Support Behaviors (SS-B) scale. *American Journal of Community Psychology* 15 (2): 209–237.

47. Wrench, Jason S. 2005. Development and Validity Testing of the Homonegativity. *Journal of Intercultural Communication Research* 34 (3): 152–165.

48. Zijlstra, Iris. 2014. The turbulent evolution of homosexuality: From mental illness to sexual preference. *Social Cosmos* 5 (3): 29–35.

PRILOGA A: Anketni vprašalnik Starši kot vir socialne opore istospolno usmerjenim

Pozdravljeni,

pred vami je anketni vprašalnik na temo **Starši kot vir socialne opore istospolno usmerjenim**, ki ga bom potrebovala v raziskovalnem delu svojega magistrskega dela. Ciljna populacija so torej osebe s **HOMOSEKSUALNO in BISEKSUALNO** spolno usmerjenostjo, zato k izpolnjevanju vprašalnika vabim **IZKLJUČNO TE**.

Z vašimi odgovori bom dobila neprecenljive podatke o opori, ki jo istospolni posamezniki dobivajo s strani svojih staršev. Pri izpolnjevanju vprašalnika vam je zagotovljena anonimnost. Prosim vas, da vprašanja preberete pazljivo in nanje kar se da zbrano in točno odgovorite.

Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujem.

Marina Božič

Q1 - Vaša spolna usmerjenost:

Heteroseksualna

Homoseksualna

Biseksualna

Drugo:

IF (1) Q1 = [2, 3]

XSPOL - Spol:

Ženski

Moški

Drugo

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q2 - Vpišite vašo starost: _____

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q3 - Najvišja dosežena izobrazba:

Nedokončana osnovna šola

Dokončana osnovna šola

Nižje poklicno izobraževanje (NPI – 2 leti)

Srednje poklicno izobraževanje (SPI – 3 leta)

SSI, PTI in gimnazije (4 leta)

Višješolski programi (1. bolonjska stopnja)

Visokošolski strokovni in univerzitetni programi (1. bolonjska stopnja)

Magisteriji stroke (2. bolonjska stopnja), univerzitetni programi pred bolonjsko reformo

Magisterij znanosti

Doktorati znanosti (3. bolonjska st.)

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q4 - Tip okolja v katerem živite:

Vaško

Primestno

Mestno

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q5 - Naslednje trditve se nanašajo na homofobijo pri vaših starših.

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q6 - Prosimo ocenite, v kolikšni meri bi se VAŠI STARŠI STRINJALI oz. NE STRINJALI z naslednjimi trditvami.

Pomen odgovorov: 1 - Sploh se ne bi strinjali, 2 - Ne bi se strinjali, 3 - Niti se ne bi strinjali, niti bi se strinjali, 4 - Strinjali bi se, 5 - Zagotovo bi se strinjali

	Mati					Oče				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Homoseksualnost je bolezen.										
Geje zanima samo seks.										
Geji in lezbijke niso tako dobri starši kot heteroseksualci.										
Spolna usmerjenost staršev vpliva na spolno usmerjenost otrok.										
Homoseksualca nebi želeli imeti za soseda.										
Lezbijke so bolj primerne za vzgojo otrok kot geji.										
Neprimerno je, če se geji in lezbijke na cesti držijo za roke.										
Nobene potrebe ni, da geji in lezbijke razkrijejo spolno usmerjenost.										
Geji in lezbijke niso kul.										
Ženska homoseksualnost je bolj sprejemljiva kot moška homoseksualnost.										

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q7 - SOCIALNA OPORAS STRANI VAŠIH STARŠEV

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q8 - Recimo, da ste bili razburjeni zaradi nečesa, potrebujete fizično pomoč pri opravi, ste brez denarja ali pa potrebujete nekaj nasvetov in navodil, kako verjetno bi vam STARŠI pri tem pomagali. Zavedam se, da mogoče le redko potrebujete tovrstno pomoč, če pa bi jo, koliko mislite, da bi vam starši ob tem pomagali? Pri odgovarjanju se poskušajte spomniti na pretekle izkušnje s starši.

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q9 - EMOCIONALNA OPORA s strani staršev

Pomen odgovorov: 1 – Sploh ne bi, 2 – Ne bi, 3 – Mogoče bi, mogoče ne bi, 4 – Bi, 5 – Zagotovo bi

	Mati					Oče				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Bi me pomirili, če bi bil/a razburjen/a.										
Bi predlagali, da kaj počnemo skupaj, da bi me razvedrili.										
Bi me poslušali, če bi želel/a govoriti o svojih občutkih.										
Bi me objeli ali mi kako drugače pokazali, da jim je mar zame.										
Bi me poklicali, samo da bi preverili kako sem.										
Ne bi me obsojali.										
Bi mi stali ob strani v krizni situaciji, čeprav bi mogli v to vložiti veliko truda.										
Bi mi pomagali, če bi me užalil in zapustil prijatelj, ki mi veliko pomeni.										
Bi mi pomagali, če bi se razšel/la s partnerjem.										

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q10 - MATERIALNA (INSTRUMENTALNA) OPORA s strani staršev

Pomen odgovorov: 1 – Sploh ne bi, 2 – Ne bi, 3 – Mogoče bi, mogoče ne bi, 4 – Bi, 5 – Zagotovo bi

	Mati					Oče				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Bi skrbeli za moje imetje (npr: hišnega ljubljence) za nekaj časa.										
Bi mi posodili avto, če bi ga potreboval/a.										
Bi mi pomagali pri selitvi ali kakšnemu drugemu večjemu opravi.										
Bi mi plačali kosilo, če bi bil/a brez denarja.										
Finančno bi mi pomagali pri nekem pomembnem nakupu.										

Bi mi posodili orodje, opremo in pripomočke, če bi jih potreboval/a.														
Z drugimi ljudmi bi se nekaj dogovorili namesto mene.														
Bi mi posodili denar in želeli, da na to pozabim.														
Bi mi ponudili prenočišče za nekaj časa.														

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q11 - INFORMACIJSKA OPORA s strani staršev

Pomen odgovorov: 1 – Sploh ne bi, 2 – Ne bi, 3 – Mogoče bi, mogoče ne bi, 4 – Bi, 5 – Zagotovo bi

	Mati					Oče				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Povedali bi mi kaj naj naredim v določeni situaciji.										
Bi mi pokazali kako se nekaj naredi, če ne bi vedel/a.										
Bi mi svetovali, če bi to želel/a.										
Predlagali bi mi na koga naj se obrnem po pomoč.										
Bi me spodbudili, da se nekaterih stvari lotim drugače.										

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q12 - DRUŽENJE s starši

Pomen odgovorov: 1 – Sploh ne bi, 2 – Ne bi, 3 – Mogoče bi, mogoče ne bi, 4 – Bi, 5 – Zagotovo bi

	Mati					Oče				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Bi klepetali z mano.										
Bi šli v kino ali na koncert z mano.										
Bi kosili ali večerjali z mano.										
Bi me obiskali ali me povabili k sebi.										
Bi se zabavali z mano.										

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q14 - Ali ste svojo spolno usmerjenost že razkrili materi?

DA

NE

Drugo:

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q15 - Ali ste svojo spolno usmerjenost že razkrili očetu?

DA

NE

Drugo:

IF (2) Q14 = [1]

Q16 - Kako so se je vaša mati odzvala na razkritje:

Negativno

Pozitivno

Nevtralno

Drugo:

IF (3) Q15 = [1]

Q17 - Kako so se je vaš oče odzval na razkritje:

Negativno

Pozitivno

Nevtralno

Drugo:

IF (4) Q14 = [1]

Q18 - Kakšen je vaš odnos z materjo po razkritju?

Slabši

Isti kot pred razkritjem

Boljši

Drugo:

IF (5) Q15 = [1]

Q19 - Kakšen je vaš odnos z očetom po razkritju?

Slabši

Isti kot pred razkritjem

Boljši

Drugo:

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q20 - Sledi sklop vprašanj o VAŠIH STARŠIH

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q21 - Najvišja dosežena izobrazba vaše matere?

Nedokončana osnovna šola

Dokončana osnovna šola

Nižje poklicno izobraževanje (NPI – 2 leti)

Srednje poklicno izobraževanje (SPI – 3 leta)
SSI, PTI in gimnazije (4 leta)
Višješolski programi (1. bolonjska stopnja)
Visokošolski strokovni in univerzitetni programi (1. bolonjska stopnja)
Magisteriji stroke (2. bolonjska stopnja), univerzitetni programi pred bolonjsko reformo
Magisterij znanosti
Doktorati znanosti (3. bolonjska st.)

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q22 - Najvišja dosežena izobrazba vašega očeta?

Nedokončana osnovna šola

Dokončana osnovna šola

Nižje poklicno izobraževanje (NPI – 2 leti)

Srednje poklicno izobraževanje (SPI – 3 leta)

SSI, PTI in gimnazije (4 leta)

Višješolski programi (1. bolonjska stopnja)

Visokošolski strokovni in univerzitetni programi (1. bolonjska stopnja)

Magisteriji stroke (2. bolonjska stopnja), univerzitetni programi pred bolonjsko reformo

Magisterij znanosti

Doktorati znanosti (3. bolonjska st.)

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q23 - Tip okolja v katerem živi vaša mati?

Vaško

Primestno

Mestno

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q24 - Tip okolja v katerem živi vaš oče?

Vaško

Primestno

Mestno

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q25 - Katere vere je vaša mati?

Katoliške

Evangeličanske

Protestantske

Pravoslavne

Druge krščanske

Islamske
Judovske
Orientalske
Ni verna - ateist
Drugo:

IF (1) Q1 = [2, 3]

Q26 - Katere vere je vaš oče?

Katoliške
Evangeličanske
Protestantske
Pravoslavne
Druge krščanske
Islamske
Judovske
Orientalske
Ni verna - ateist
Drugo:

IF (6) Q25 = [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10]

Q27 - Kako pogosto vaša mati obiskuje verske obrede?

Vsak dan
Nekajkrat tedensko
Nekajkrat mesečno
Manj kot mesečno
Ne obiskuje verskih obredov.
Drugo:

IF (7) Q26 = [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10]

Q28 - Kako pogosto vaš oče obiskuje verske obrede?

Vsak dan
Nekajkrat tedensko
Nekajkrat mesečno
Manj kot mesečno
Ne obiskuje verskih obredov.
Drugo:

PRILOGA B: Faktorska analiza

MATI	Initial	Extraction
Bi me pomirili, če bi bil/a razburjen/a.	1,000	0,733
Bi predlagali, da kaj počnemo skupaj, da bi me razvedrili.	1,000	0,687
Bi me poslušali, če bi želel/a govoriti o svojih občutkih.	1,000	0,746
Bi me objeli ali mi kako drugače pokazali, da jim je mar zame.	1,000	0,702
Bi me poklicali, samo da bi preverili kako sem.	1,000	0,618
Ne bi me obsojali.	1,000	0,633
Bi mi stali ob strani v krizni situaciji, čeprav bi mogli v to vložiti veliko truda.	1,000	0,805
Bi mi pomagali, če bi me užalil in zapustil prijatelj, ki mi veliko pomeni.	1,000	0,733
Bi mi pomagali, če bi se razšel/la s partnerjem.	1,000	0,763
Bi skrbeli za moje imetje (npr: hišnega ljubljence) za nekaj časa.	1,000	0,554
Bi mi posodili avto, če bi ga potreboval/a.	1,000	0,647
Bi mi pomagali pri selitvi ali kakšnemu drugemu večjemu opraviilu.	1,000	0,713
Bi mi plačali kosilo, če bi bil/a brez denarja.	1,000	0,650
Finančno bi mi pomagali pri nekem pomembnem nakupu.	1,000	0,714
Bi mi posodili orodje, opremo in pripomočke, če bi jih potreboval/a.	1,000	0,661
Z drugimi ljudmi bi se nekaj dogovorili namesto mene.	1,000	0,364
Bi mi posodili denar in želeli, da na to pozabim.	1,000	0,631
Bi mi ponudili prenočišče za nekaj časa.	1,000	0,734
Povedali bi mi kaj naj naredim v določeni situaciji.	1,000	0,699
Bi mi pokazali kako se nekaj naredi, če ne bi vedel/a.	1,000	0,812
Bi mi svetovali, če bi to želel/a.	1,000	0,792
Predlagali bi mi na koga naj se obrnem po pomoč.	1,000	0,634
Bi me spodbudili, da se nekaterih stvari lotim drugače.	1,000	0,783
Bi klepetali z mano.	1,000	0,642
Bi šli v kino ali na koncert z mano.	1,000	0,722
Bi kosili ali večerjali z mano.	1,000	0,695
Bi me obiskali ali me povabili k sebi.	1,000	0,649
Bi se zabavali z mano.	1,000	0,678
Extraction Method:Principal Component Analysis.		

OČE	Initial	Extraction
Bi me pomirili, če bi bil/a razburjen/a.	1,000	0,771
Bi predlagali, da kaj počnemo skupaj, da bi me razvedrili.	1,000	0,737
Bi me poslušali, če bi želel/a govoriti o svojih občutkih.	1,000	0,742
Bi me objeli ali mi kako drugače pokazali, da jim je mar zame.	1,000	0,725
Bi me poklicali, samo da bi preverili kako sem.	1,000	0,705
Ne bi me obsojali.	1,000	0,310
Bi mi stali ob strani v krizni situaciji, čeprav bi mogli v to vložiti veliko truda.	1,000	0,726
Bi mi pomagali, če bi me užalil in zapustil prijatelj, ki mi veliko pomeni.	1,000	0,801
Bi mi pomagali, če bi se razšel/la s partnerjem.	1,000	0,793
Bi skrbeli za moje imetje (npr: hišnega ljubljence) za nekaj časa.	1,000	0,722
Bi mi posodili avto, če bi ga potreboval/a.	1,000	0,734
Bi mi pomagali pri selitvi ali kakšnemu drugemu večjemu opraviilu.	1,000	0,847

Bi mi plačali kosilo, če bi bil/a brez denarja.	1,000	0,810
Finančno bi mi pomagali pri nekem pomembnem nakupu.	1,000	0,802
Bi mi posodili orodje, opremo in pripomočke, če bi jih potreboval/a.	1,000	0,865
Z drugimi ljudmi bi se nekaj dogovorili namesto mene.	1,000	0,581
Bi mi posodili denar in želeli, da na to pozabim.	1,000	0,620
Bi mi ponudili prenočišče za nekaj časa.	1,000	0,819
Povedali bi mi kaj naj naredim v določeni situaciji.	1,000	0,663
Bi mi pokazali kako se nekaj naredi, če ne bi vedel/a.	1,000	0,868
Bi mi svetovali, če bi to želel/a.	1,000	0,810
Predlagali bi mi na koga naj se obrnem po pomoč.	1,000	0,702
Bi me spodbudili, da se nekaterih stvari lotim drugače.	1,000	0,777
Bi klepetali z mano.	1,000	0,811
Bi šli v kino ali na koncert z mano.	1,000	0,745
Bi kosili ali večerjali z mano.	1,000	0,792
Bi me obiskali ali me povabili k sebi.	1,000	0,818
Bi se zabavali z mano.	1,000	0,825
Extraction Method:Principal Component Analysis.		

Mati Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Skupaj	% of Variance	Cumulative %	Skupaj	% of Variance	Cumulative %	Skupaj	% of Variance	Cumulative %
1	15,069	53,818	53,818	15,069	53,818	53,818	5,763	20,583	20,583
2	1,766	6,309	60,127	1,766	6,309	60,127	5,038	17,994	38,577
3	1,355	4,839	64,966	1,355	4,839	64,966	4,291	15,324	53,9
4	1,004	3,586	68,552	1,004	3,586	68,552	4,102	14,651	68,552
5	0,873	3,117	71,669						
6	0,844	3,014	74,682						
7	0,704	2,513	77,195						
8	0,646	2,307	79,502						
9	0,54	1,929	81,431						
10	0,52	1,857	83,288						
11	0,463	1,654	84,943						
12	0,443	1,583	86,526						
13	0,387	1,381	87,907						
14	0,374	1,336	89,243						
15	0,336	1,199	90,441						
16	0,305	1,091	91,532						
17	0,287	1,025	92,558						
18	0,28	0,999	93,556						
19	0,26	0,929	94,485						
20	0,245	0,875	95,36						
21	0,224	0,802	96,161						
22	0,207	0,738	96,899						
23	0,19	0,677	97,577						
24	0,16	0,572	98,148						

25	0,158	0,563	98,711					
26	0,132	0,472	99,183					
27	0,118	0,422	99,605					
28	0,111	0,395	100					

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Skupaj	% of Variance	Cumulative %	Skupaj	% of Variance	Cumulative %	Skupaj	% of Variance	Cumulative %
1	16,939	60,498	60,498	16,939	60,498	60,498	6,227	22,241	22,241
2	1,992	7,114	67,612	1,992	7,114	67,612	5,92	21,143	43,384
3	1,045	3,732	71,344	1,045	3,732	71,344	5,334	19,051	62,436
4	0,946	3,378	74,721	0,946	3,378	74,721	3,44	12,286	74,721
5	0,875	3,124	77,845						
6	0,699	2,498	80,343						
7	0,577	2,061	82,404						
8	0,5	1,787	84,191						
9	0,484	1,728	85,919						
10	0,411	1,466	87,385						
11	0,347	1,238	88,623						
12	0,323	1,154	89,777						
13	0,316	1,13	90,907						
14	0,296	1,057	91,965						
15	0,279	0,997	92,961						
16	0,25	0,891	93,853						
17	0,216	0,771	94,624						
18	0,203	0,726	95,35						
19	0,182	0,65	96,001						
20	0,18	0,644	96,645						
21	0,174	0,622	97,267						
22	0,157	0,559	97,826						
23	0,134	0,48	98,306						
24	0,125	0,445	98,751						
25	0,109	0,39	99,141						
26	0,097	0,347	99,488						
27	0,077	0,275	99,763						
28	0,066	0,237	100						

Extraction Method: Principal Component Analysis.